

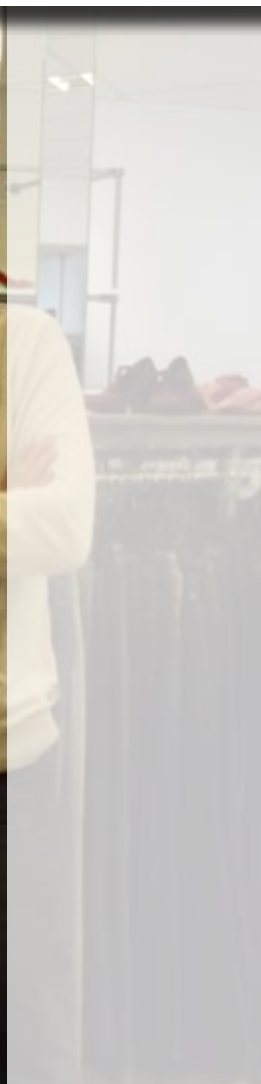
& Diaconie Parochie

Een uitgave
van het LKDB

**Jaargang 32
Nummer 4**

December 2019

Historische modellen van Diaconie Deel 5. *Diaconie en Caritas al werkendeweg*

Solidair Friesland 65 jaar katholiek sociaal denken in praktijk brengen

“We zijn er om armoede de wereld uit te helpen, om te beginnen in Oldenzaal”

Uitreiking Ariëns Prijzen voor Diaconie 2019

“Vaak gaat het om het ontwarren van de hoe-nu-verder-puzzel”

Inhoud

Ter inleiding	1
Historische modellen van diaconie Deel 5	2
Solidair Friesland 65 jaar katholiek sociaal denken in praktijk brengen	6
Geloven op maandag. Altijd wat te doen in het jubileumjaar	9
“We zijn er om armoede de wereld uit te helpen, om te beginnen in Oldenzaal”	12
“Ubi Caritas et Amor, Deus ibi est”. Werkgroep PCI Gaanderen	16
Een bijzondere ontmoeting. Europese priesterarbeiders op bezoek in Heerlen	18
Trauma en zorg voor migranten en vluchtelingen	20
“Vaak gaat het om het ontwarren van de hoe-nu-verder-puzzel”	22
Een energiescan cadeau?!	26
Ariëns Prijzen voor diaconie uitgereikt	28
Presentatie Onderzoek ‘Armoede in Nederland 2019’	32
<i>Vieren en delen</i> , boekbespreking	36
<i>Armoede in Nederland 2019</i> boekbespreking	38
Agenda & Weetjes	40
Colofon en logo	
Meditatief: <i>Lied voor bed, bad en brood</i>	

Redactioneel

Het tijdschrift *Diakonie & Parochie* gaat in op ontwikkelingen rond diaconie in parochies, Parochiële Caritas Instellingen en katholieke gemeenschappen. Inhoudelijke reflecties, beleidsmatige vergezichten, oogst van conferenties en werkdagen, concrete voorbeelden, interviews met mensen in de praktijk, recensies van relevante boeken vullen de pagina's. Het aantal pagina's per nummer bedraagt minimaal 40. Zo is *Diakonie & Parochie* een praktisch katholiek diaconaal tijdschrift. Voor redactionele contacten: crijns@ziggo.nl

Ter inleiding

Hub Crijns

In dit nieuwe nummer van *Diakonie & Parochie* treft u weer 40 pagina's gevuld met interessant leesmateriaal aan. U wordt aan het denken gezet met het vijfde deel van een serie over historische modellen van diakonie en caritas. Solidair Friesland is 65 jaar aan het werk onder de Friese parochies, caritas instellingen en diaconale initiatieven. We lezen over de geschiedenis en de werken van solidariteit, die in het jubileumjaar gebeuren. In de historie leren we diaconiewetenschap kennen.

We zetten de serie interviews met diaconale mensen voort met een gesprek met drie bestuurders van de Stichting Vincentius Oldenzaal, die als doel heeft de armoede te bestrijden. Daar zetten 50 vrijwilligers hun beste krachten voor in. Met een tweede diaconaal gesprek met directeur en communicatie manager van Siriz komt deze organisatie rond hulp bij onbedoelde zwangerschap in beeld. Siriz mag met alles wat ze te bieden heeft in moeilijke situaties meer bekend zijn in diaconale kringen.

In dit nummer leest u veel over de praktijk van diakonie en caritas. We nemen een kijkje bij de praktijk van de PCI werkgroep Gaanderen. Een groep priesterarbeiders uit het EU netwerk kwam op bezoek bij het presentiewerk in Heerlen. De Caritas Campagne 'Share the Journey' vertelt hoe psychosociale hulp ingebouwd zou moeten zijn bij programma's voor noodhulp. We maken kennis met de genomineerden die meedingen naar de Ariëns Prijs 2019 en met de winnaars in de verschillende categorieën. Drie parochies in Drenthe

ontvingen een energiescan cadeau om stappen te zetten richting een meer duurzame parochie.

Er is op 8 november 2019 het achtste onderzoek 'Armoede in Nederland 2019' gepresenteerd. Bisschop de Korte en PKN scriba Ds De Reuver boden een exemplaar van het onderzoek en van de begeleidende kennisbundel 'Arm. En wat doet de kerk?' aan staatsecretaris Van Ark van SZW aan. U leest meer over aanbidding, presentatie resultaten en conclusies.

Twee boekbesprekingen vragen uw aandacht. *Vieren en delen* blijkt een bundel met aantrekkelijke artikelen rond de samenhang tussen vieren en dienen en andersom. Een boek dat je niet kan laten liggen. In de boekbespreking van het onderzoek 'Armoede in Nederland 2019' horen we meer over de voornaamste resultaten van dit onderzoek naar diaconale hulp van kerken aan mensen die om hulp vragen. Het nummer sluit af met nieuwtjes, weetjes en het gedicht op de achterpagina.

We hebben zoals veel tijdschriften nood aan vaste lezers. Wij hopen dat u ons tijdschrift trouw blijft. U ontvangt in deze jaargang bij elk nummer een extra nummer om ons te helpen met het werven van nieuwe lezers. Schroom dus niet om er gebruik van te maken. We gaan komend jaar door met het tijdschrift en houden de abonnementsprijs op 30 euro. Over uw leeservaringen stellen wij uw mening op prijs. Voor al uw reacties en meningen kunt u terecht bij eindredacteur Hub Crijns. Adres: crijns@ziggo.nl.

Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad
Emmaplein 15, 5211 VZ 's-Hertogenbosch
e-mail: administratie@rkdiaconie.nl

Historische modellen van Diaconie Deel 5

Van de Franse tijd (1795) tot invoering Bijstandswet (1965)

– de religieuze congregaties en de lekenverenigingen

Jan Maasen is medewerker Diaconie en Missiesecretaris Bisdom Rotterdam

De invoering van de Bijstandswet in 1965 kan gezien worden als de voorlopige afronding van een proces, waarin de rol van de landelijke overheid in de armenzorg sterk groeide en het recht op bestaanszekerheid de plaats ging innemen van vrijwillige bijdragen van kerkelijke en particuliere initiatieven.

Tegelijk laat deze periode de ontwikkeling zien van een stelsel van sociale zekerheid en van allerlei vormen van sociaal werk. In deel 4 is aandacht gegeven aan de katholieke armbesturen. Nu komen religieuze congregaties en lekenverenigingen in beeld.

Katholieke herleving

De grondwet van de Bataafse Republiek in 1798 betekende voor de katholieken een gelijkstelling met andere kerkgenootschappen. Wel duurde het nog een halve eeuw voordat zij in het volledige bezit kwamen van alle burgerrechten en de bisschoppelijke hiërarchie werd hersteld. In de eerste helft van de negentiende eeuw groeide het katholieke zelfbewustzijn en werkte men aan een herleving van de katholieke kerk. Het emancipatiestreven leidde tot de opbouw van een katholieke zuil.

Religieuze congregaties

Een voorbeeld van de katholieke herleving is de oprichting van religieuze congregaties, zowel van vrouwen als van mannen, die zich richtten op allerlei vormen van onderwijs en zorg voor armen, zieken, gehandicapten, weeskinderen en ouderen. Tijdens de Republiek waren kloosters verboden geweest en

hadden klopjes een eigentijdse invulling gegeven aan het godgewijde leven. Koning Willem I moest weinig hebben van katholieken. Een van zijn eerste maatregelen was een verbod op het stichten van nieuwe kloostergemeenschappen en op het aannemen van novicen in bestaande gemeenschappen. Dat verbod zou pas in 1840 worden opgeheven. Desondanks werden in de eerste decennia in verschillende plaatsen initiatieven genomen, die leidden tot religieuze congregaties. Na 1840 ging het snel. In de loop van de negentiende eeuw werden 42 nieuwe congregaties van actieve vrouwelijke religieuzen opgericht, in de twintigste eeuw volgden nog eens 28. Ondanks dat de kerkelijke overheid verschillende maatregelen nam om wildgroei tegen te gaan en te voorkomen, dat elke ambitieuze pastoor een eigen congregatie oprichtte om de maatschappelijke noden in zijn parochie te bestrijden.

Dochters van Maria en Joseph

De congregatie van de 'Dochters van Maria en Joseph' in Den Bosch is de oudste. In het begin van de negentiende eeuw groeide de bevolking van Den Bosch snel. Veel mensen leefden in gebrekkige omstandigheden. Van de 12.000 inwoners van Den Bosch moesten er 4.000 bedeeld worden. Er was een grote groep verwaarloosde en verstoten kinderen. Het weeshuis nam alleen wezen op van burgers van de stad. Arme wezen en verlaten kinderen werden zo mogelijk tegen kost en inwoning als gratis arbeidskracht uitbesteed bij ambachtslieden of boeren buiten de stad ('besteld'). Rond 1815 gingen twee jonge vrouwen uit goeide kringen, Maria Catharina Sweens en

Petronella Dymphna Coppens (1790-1878), zich toeleggen op het bestellen en kleden van arme kinderen, waarschijnlijk op aanraden van kapelaan Jacobus Heeren (1775-1859). De vraag bleek zo groot, dat zij ook met financiële hulp van het Armbestuur niet voldoende kleding bijeen konden brengen. Ze zochten daarom vier andere vrouwen erbij en vormden eind 1816 een naaiking, die elke maandag bijeen kwam. Aanvankelijk gebeurde dat bij een van de vrouwen thuis. Vanaf de zomer van 1817 konden zij terecht in de kamer van Anna Catharina van Hees (1768-1825), die in Den Bosch bekend stond als 'Heilig Kaatje' vanwege haar visioenen, ascetisch leven en liefdewerken. Door die eigen werkplek breidde de groep vrouwen snel uit.

Vincentiaanse invloeden

Terwijl de jonge vrouwen zich diaconaal inzetten, werkten Heeren en Van Hees toe naar de oprichting van een religieuze gemeenschap van 'zusters van liefde'. Al in augustus 1816 had Heeren kanunnik Pierre Joseph Triest (1760-1836) in Gent opgezocht. Triest stond bekend om zijn tomeloze zorg voor noodlijdenden. Vanaf 1802 had hij gratis scholen voor arme kinderen, doven en blinden gesticht, in 1803 een vrouwencongregatie, en in 1807 een broedercongregatie. Deze stichtingen waren sterk geïnspireerd door de 'Dochters van Liefde', die Vincent de Paul en Louise de Marillac in de zeventiende eeuw in Frankrijk hadden opgericht. Vincent en Louise wilden geen religieuze gemeenschap in de klassieke zin, maar een 'klooster' dat binnenstebuiten was gekeerd. Het startpunt lag buiten de gemeenschap: bij de zieken, de armsten, de lichamelijk en geestelijk beperkten, de wezen. De Dochters van Liefde zijn "veel meer blootgesteld aan buiten dan de andere religieuzen, omdat zij doorgaans geen ander klooster hebben dan de huizen van de zieken, geen andere cel dan een huurkamer, geen andere kapel dan de parochiekerk, geen andere pandgang dan de straten van de stad of de zalen van de ziekenhuizen."

Triest wilde enige zusters uit Gent ter beschikking stellen, maar dan moest de Bossche vestiging een dochterinstelling worden. Zover is het niet gekomen. Heeren en Van Hees kozen

Pastoor Jacobus Heeren (1775-1859) [Bron: De Heeriaan]

hun eigen weg en al biddend en netwerkend werkten zij toe naar een eigen gemeenschap. Als stichtingsdatum geldt 7 juli 1820, toen vijf vrouwen een groot huis aan de Choorstraat betrokken na eerst in juni op bedevaart naar Kevelaar te zijn geweest om Gods zegen over dit initiatief af te smeken. Anna Catharina van Hees was veruit de oudste en werd gekozen tot Moeder Overste. De eerder genoemde Petronella Coppens en Catharina van Grinsven werden haar assistentes. Naar buiten toe werd alles vermeden om de indruk te wekken, dat hier sprake was van een religieuze gemeenschap. De vrouwen kleeadden zich zoals alle vrouwen in het zwart en paars of blauw met een wit mutsje en lieten zich aanspreken als 'juffrouw'. Pas in 1842 zouden zij een habijt aantrekken.

Na de stichting gingen zij door met het besteden van kinderen. De belangrijkste bestaansgrond was aanvankelijk de verzorging van twaalf oudere vrouwen, waarvoor met het Bossche Armbestuur een contract was afgesloten op naam van Coppens en Van Grinsven. Daarvoor was het huis aan de Choorstraat aangekocht. Het zou nog vele jaren duren voor de congregatie door de wereldlijke overheid én de kerkelijke overheden als zelfstandige organisatie werd erkend. Het werk van de zusters breidde zich gestaag uit. Aanvankelijk richtten zij zich op de verzorging van armen en van verwaarloosde kinderen. Vanaf 1838 gingen zij zich ook wijden aan onderwijs, in het bijzonder aan doofstomme en geestelijk gehandicapte kinderen, en vanaf 1845 namen ze de zorg op zich voor weeskinderen. Er kwamen zo'n twintig vestigingen in Noord-Brabant en nog een aantal elders in het land.

Gemeenschappelijk patroon

De stichtingsverhalen van de congregaties hebben enige kenmerken gemeen. Ze starten met het waarnemen van een lokale nood, vaak door een parochiepriester met enig organisatietalent. Die probeert enige jonge vrouwen of mannen te interesseren om hier hun leven aan te wijden. Tegelijk spreekt hij vermogende parochianen aan om dit initiatief te ondersteunen en te financieren, waaronder het katholiek armbestuur en andere liefdadigheidsverenigingen. Als er voldoende draagvlak is, wordt een huis betrokken en start de congregatie. Daarvoor wordt een eigen leefregel opgesteld, vaak uitgaand van de bestaande regels van Augustinus, Franciscus, Dominicus of Vincentius.

Niet alle initiatieven zijn succesvol: het leiden van een huis vraagt de nodige capaciteiten, zowel op spiritueel vlak als in het omgaan met mensen en middelen. Soms duurt het een tijdje eer de juiste vrouw of man gevonden is. Slaagt het initiatief, dan oefent het ook aantrekkingskracht op de omgeving uit: nieuwe roepingen worden geworven of melden zich zelf aan en nieuwe noden worden opgepakt, op eigen initiatief van de congregatie of op verzoek van een parochie of armbestuur elders.

Vernieuwing

De explosieve groei, zowel aan de vraagkant (hulpbehoevenden) als aan de aanbodkant (verzorgende zusters en broeders), wijst er volgens Annelies van Heijst op, dat de congregaties een nieuw en passend antwoord zijn op de veranderende negentiende-eeuwse samenleving. Nieuw was de wijze waarop de religieuzen hun leven inrichtten, geheel toegewijd aan de noodlijdenden. Ze verbonden hun eigen levenslot aan dat van de mensen in nood. Nieuw was het massale karakter, zowel aan de kant van de zorggevers als de zorgontvangers. De initiatieven ontwikkelden zich tot grote en later professionele instituties. Nieuw was daarmee ook de structurele invloed op het katholieke volksdeel en de bredere samenleving. Ook in economisch opzicht vormde de inzet van religieuzen mede de basis van de latere verzorgingsstaat.

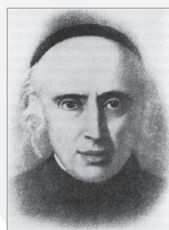
Lekenverenigingen

Naast de armbesturen en de religieuze congregaties waren ook verenigingen belangrijke spelers op het gebied van de armenzorg en het beginnende sociaal werk. Het schoolvoorbeeld van zo'n vereniging was de protestant-liberale Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, die in 1784 in Edam was opgericht door de doopsgezinde predikant Jan Nieuwenhuijzen en zijn zoon Martinus. Als doel stelden zij de verheffing van de gewone man en vrouw uit armoede, onwetendheid en ziekte door het verspreiden van kennis en deugd onder het volk. In de loop der tijd kwamen er driehonderd plaatselijke afdelingen, waarvan de leden vooral afkomstig waren uit de hogere standen. Het Nut richtte lagere scholen en bibliotheken op. Ook stichtte het de eerste kweekschool voor onderwijzers in 1795 en de Nutspaarbank in 1818. Het aantal katholieke leden bleef beperkt. Katholieken kozen liever voor eigen initiatieven.

Amsterdamse verenigingen

In de jaren veertig van de negentiende eeuw werden in Amsterdam enige katholieke liefdadigheidsverenigingen opgericht, waarvoor het Nut model heeft gestaan. In november 1841 richtten de arts Willem Cramer (1820-1889) en de Jezuiet Arnoldus Frentrop (1802-1865) de Vereniging tot Weldadigheid van de Allerheiligsten Verlosser op. Aanvankelijk richtte deze vereniging zich op armenzorg door het uitdelen van aalmoezen en ziekenverzorging. Later begaf zij zich op het terrein van het kleuter- en lager onderwijs voor katholieke meisjes in Amsterdam.

Vrijwel gelijktijdig begon Frentrop met een Damesvereniging. Lid waren vooral echtgenotes en vrouwelijke verwanten van de heren. De vrouwen waren veel praktischer. In 1844 hielpen zij 142 gezinnen met in totaal 460 kinderen via het verstrekken van geld, kleding en voedsel. Ook kochten zij katoen, waarvan de arme vrouwen hemden konden maken en zo een extra in-

Arnoldus Frentrop SJ (1802-1865)
[Bron: canonsociaalwerk.eu]

Pentekening van St Aloysiusgesticht
Amsterdam [Bron: Wikimedia]

komstenbron hadden. Hulp en toezicht op het gedrag gingen hand in hand.

Heerenvereeniging tot Weldadigheid

In 1845 richtte Frentrop ook nog de Heerenvereniging tot Weldadigheid op, die binnen tien jaar een reeks instellingen onder haar hoede had: het Aloysiusgesticht voor arme jongens, het Huis der Voorzienigheid voor arme meisjes, een armenschool, een volksbibliotheek voor de behoeftige klasse, en de landbouwkolonie Aloysiuskolonie ofwel De Heibloem in Heythuysen. De gedachte achter deze landbouwkolonie was, dat werken op het land ook geestelijk gezond zou zijn voor de zwerfjongeren uit Amsterdam, hen een energiek en zinvol levensritme kon geven, en geloof in de toekomst.

Pieter Hesseveld
(1806-1859)
[Bron: canonsociaalwerk.eu]

De priester Pieter Hesseveld (1806-1859) nam de geestelijke verzorging op zich van de eerste twee gestichten. Hesseveld was een begenadigd pedagoog. Hij vond dat opvoeding 24 uur per dag duurde. Hij wilde ook, dat de kinderen een beroep leerden, zodat ze niet van de bedeling afhankelijk bleven. Doel van het Aloysiusgesticht was daarom "jeugdige verschoppelingen ambachtelijk onderwijs geven, zodat zij zich in de nieuwe maatschappij een plaats konden verwerven, en hen daarnaast vertrouwd maken met de katholieke levensbeschouwing, opdat zij in hun verdere leven niet zouden verdwalen."

Vincentius, Kruisverbond, Huisvestingscomité

Zoals de Amsterdamse verenigingen waren er vele. Het bekendste voorbeeld is de Vincen-

tiusvereniging, waarvan de eerste Nederlandse afdeling in 1846 in Den Haag werd opgericht. Het doel was zowel religieus, zelfheiliging van de leden en het kweken van een geest van naastenliefde, als diaconaal, nl. het wekelijks bezoeken van arme gezinnen om hen er maatschappelijk en religieus bovenop te helpen.

In de loop van de negentiende en twintigste eeuw werden veel verenigingen opgericht om specifieke maatschappelijke noden te bestrijden. Enige voorbeelden: de priester Alphons Ariëns, voorman van de katholieke arbeidersbeweging, stond aan de wieg van vele plaatselijke kruisverbonden, Maria-verenigingen en Sint Annaverenigingen, die zich inzetten voor drankbestrijding bij respectievelijk mannen, vrouwen en kinderen. Aan het begin van de Eerste Wereldoorlog werd het RK Huisvestingscomité (RKHC) opgericht voor de opvang van oorlogskinderen. Vijf jaar later waren er 275 plaatselijke comités, in 1921 zelfs 439. Uit het RKHC is Mensen in Nood voortgekomen, thans onderdeel van Cordaid.

Tot besluit

De katholieke armenzorg was in de negentiende en twintigste eeuw een samenspel tussen katholieke armbesturen, religieuze congregaties en lekenverenigingen, die soms in eendrachtige samenwerking, dan weer in competitie met elkaar inspeelden op de noden in de eigen omgeving. Ze riepen tal van instellingen in het leven op het gebied van onderwijs en zorg, die deel uitmaakten van de katholieke zuil. Hoe het daarmee gegaan is in de twintigste eeuw is onderwerp van een volgend deel.

Charles Caspers, *'Zacht, doch krachtadig. Anna Catharina van Hees en de oorsprong van de Congregatie Dochters van Maria en Joseph'*, Baarn, 2015

Annelies van Heijst, *'Liefdewerk. Een herwaarderung van de caritas bij de Arme Zusters van het Goddelijk Kinds, sinds 1852'*. Hilversum, 2002
Maarten van der Linde, *'Basisboek geschiedenis sociaal werk in Nederland'*, Amsterdam, 2007

Solidair Friesland: 65 jaar katholiek sociaal denken in praktijk brengen

“Een geloof zonder daden is een dood geloof”, Jak. 2: 26.

Jan Bosman is coördinator van Solidair Friesland

Vele tienduizenden mensen zijn sinds 1954 via Solidair Friesland actief betrokken geraakt bij de inzet voor medemens en samenleving. Solidair Friesland, volgens de statuten officieel geregistreerd als Katholiek Steunpunt Maatschappelijk Activeringswerk, ondersteunt al 65 jaar vele geïnspireerde inwoners van Fryslân en de Noordoostpolder bij hun inzet voor medemens en samenleving.

Hoe is het begonnen?

Solidair Friesland is voortgekomen uit het in 1954 opgerichte Katholiek Sociaal Caritatief Centrum Friesland. De aanleiding is een advies aan de Nederlandse bisschoppen in 1948 om de katholieke organisaties, werkzaam op sociaal-caritatief terrein, te coördineren. In 1953 ontstaat voor de oprichting van zo'n coördinatiepunt in Fryslân een initiatiefcomité. De mannen van het eerste uur zijn pastoor Rolf uit Dronrijp, Hans Girisch als voorzitter van de Katholieke Centrale voor Maatschappelijk Werk Leeuwarden en pater Walter Goddijn OFM, regionaal directeur van het katholieke onderzoeksbureau KASKI. In 1954 versterkt deze initiatiefgroep zich met de heren van der Werff van het R.K. Armbestuur Leeuwarden, de heer Postma van het R.K. Armbestuur te Bolsward, de heer Rohling van het Wit Gele Kruis te Leeuwarden, pater van der Meer OFM van de R.K. Gezinszorg te St. Annaparochie en de heer ten Brink van de Katholieke vereniging van Ziekenhuizen in Fryslân.

Op 29 juni 1954 is de stichting Katholiek Sociaal Caritatief Centrum Friesland opgericht bij notaris Koch te Leeuwarden. De eerste

voorzitter is Hans Girisch, in het dagelijks leven directeur van Vroom & Dreesmann Leeuwarden. Op 12 juli 1954 gaat de instelling van start aan de Eewal 77 te Leeuwarden, onder leiding van directeur P. Engels, de latere minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM).

Van eerste naar tweede lijn

De stichting timmert hard aan de weg en professionaliseert de klassieke armenzorg en de zorg voor alleenstaande vrouwen, ouderen en weeskinderen en andere kwetsbare groepen. Al vrij snel, in 1960, begint een eerste grote verandering. De overheid wil zelf garant staan voor onafhankelijke zorg en neemt de verzuilde zorg over. Alle eerstelijnsorganisaties worden veralgemeniseerd en verder geprofessionaliseerd. De overheid neemt de financiering van alle levensbeschouwelijk georiënteerde instellingen over. Het recht op zorg geldt voor iedereen. Dit betekent het einde van de verzuilde zorg, maar niet het einde van sociale betrokkenheid vanuit de katholieke gemeenschap.

Van het KSCC blijft een tweedelijnsinstelling over, die tot taak krijgt de katholieke gemeenschap blijvend te betrekken en te ondersteunen bij de inzet voor de samenleving. Het is vooral aan toenmalig minister Klompé te danken dat deze 'F2-functie' voor duurzame inzet van de kerken en aanhangers van het Humanisme ontstaat. Zij ziet scherp in dat kerkelijke instellingen voor RK caritas en protestantse diaconie dicht bij de maatschappelijke noden staan en zich vanuit hun doelstellingen blijven inzetten voor groepen en problemen die bij de overheid nog niet in beeld zijn. Zij

Bij de oprichting van het KSCC. De eerste voorzitter is Hans Girisch tweede van links.

[Foto uit Archief Solidair Friesland]

ziet ook dat deze organisaties de overheid helpen met bestuurlijke en praktische inzet, met nieuwe initiatieven en met cofinanciering. Later is deze F2-functie gewijzigd in Maatschappelijk Activeringswerk.

In 1968 verhuist het afgeslankte KSCC-centrum naar de Emmakade 68 in Leeuwarden. In 1974 kreeg het centrum de naam Solidair Friesland, met als statutaire ondertitel Katholiek Centrum Welzijnsbehartiging (KCW). Ook het Katholieke Steunpunt Jeugdwerk Friesland wordt onderdeel van de 'koepel' Solidair Friesland.

In 1994 verandert de statutaire naam in Katholiek Steunpunt Maatschappelijk Activeringswerk. De roepnaam Solidair Friesland blijft. Sinds 1998 is Solidair Friesland gehuisvest in het Titus Brandsma Huis aan het Bonifatiusplein 21a te Leeuwarden.

Katholiek sociaal handelen: presentie en verbinding

De vele vrijwilligers die actief zijn in de projecten 'van' Solidair Friesland, zijn dit vanuit een bijzondere achtergrond. Soms vanuit een organisatie, bijvoorbeeld vanuit een PCI's of diaconaal beraad. En soms zonder achterban of netwerk. Gewoon als mens. Altijd vanuit een bijzondere bewogenheid en visie. Zij herkennen zich in de visie van Solidair Friesland. In het wat, waarom en hoe.

Zij herkennen zich in wat we doen. Het gaat hen om het concrete handelen. Diaconale vrijwilligers zijn doeners. Daarom doen zij mee in maatjesprojecten, met de dialoog, met de presentie-activiteiten, met vredesacties en met andere projecten die door of met steun van Solidair Friesland ontwikkeld zijn. Daarnaast herkennen zij zich in de inhoud van de projecten, de doelgroepen waarvoor wij kiezen en de thema's die we oppakken. Het gaat om de kwetsbare groepen en om

thema's die te maken hebben met uitsluiting, geweld, onrecht. Ten derde spreekt ook de manier waarop wij werken de vrijwilligers aan. We willen werken in wederkerigheid en we hechten veel belang aan de ondersteuning van de vrijwilligers. En als het even kan laten we nieuwe initiatieven ook weer los, wanneer de vrijwilligers zelf aangeven dat dat kan. Daarom staat aan het begin van deze passage het woordje 'van' tussen aanhalingstekens. De projecten zijn niet van Solidair Friesland, maar van de mensen voor wie de vrijwilligers zich inzetten. En daarna van de vrijwilligers die zich met deze mensen en met het project verbonden hebben. Soms vallen deze groepen ook samen. Mensen werken voor mensen. Solidair Friesland helpt deze mensen om hun doelstellingen te verhelderen en waar te maken.

Mensen voor Mensen

De visie van Solidair Friesland staat beschreven in de beleidsnotitie met de titel 'Mensen voor Mensen' (2014). Solidair Friesland bestond toen 60 jaar. De visie is nog steeds actueel. Hij geeft richting aan wat Solidair Friesland wil bereiken en waarom. Eén woordje zou je kunnen aanpassen. Je zou het stuk ook als motto 'Mensen Met Mensen' kunnen geven. Daarmee wordt het werken in wederkerigheid misschien nog beter verwoord. Want dat is de praktijk. We helpen elkaar. Wanneer we iets voor een ander doen doet de ander ons ook iets.

“Niet iedereen kan alles zelf regelen, er zijn altijd mensen die extra kwetsbaar zijn. Zij zoeken hulp van anderen om hun leven in te richten of om professionele zorg te organiseren. De tijd dat de overheid met allerlei vormen van ondersteuning voor iedereen klaar staat is voorbij. Politieke en economische verschuivingen hebben daaraan definitief een eind gemaakt... Mensen hebben

mensen nodig. De samenleving heeft mensen nodig. En onze kwetsbare aarde heeft mensen nodig" (Beleidsplan 2014).

Dat is de kern van ons werk nu en dat was de situatie van het werk van de mensen van het eerste uur. De doelgroepen en thema's van 1954 hebben nog steeds de aandacht nodig. Zelfs meer dan enkele tientallen jaren geleden.

De daad bij het Woord voegen

Solidair Friesland helpt vrijwilligers "de daad bij het Woord te voegen". 'Woord' met een hoofdletter. Het werk heeft een lange voorgeschiedenis in het sociale werk van Fryslân, en staat in een nog veel langere christelijke traditie. Dat is de traditie van het katholiek sociaal denken, die op haar beurt weer haar wortels heeft in de Bijbelse traditie. Voor Solidair Friesland zijn het Exodus-verhaal en de woorden van Jesaja uit het oude testament en het Magnificat, de woorden uit Mattheus 25 en de Bergrede, de handelingen van de eerste christenen en de brief van Jacobus richtinggevend. Teksten die ons leren dat het in het christelijke geloof gaat om naastenliefde, bevrijding, barmhartigheid en solidariteit. Daarmee geeft Solidair Friesland zelf vorm aan deze tradities, aan het sociaal denken en vooral: het katholiek sociaal handelen.

Ontwikkeling, samenwerking en vernieuwing Solidair Friesland zoekt al snel samenwerking met de gereformeerde, Nederlands-Hervormde, humanistische en doopsgezinde partners. Deze samenwerking is principieel: de projecten worden onderling 'verdeeld'. Het Overleg Samenwerkingsorganen in Friesland (OSOF) is opgericht om de spelregels voor samenwerking vast te leggen. Eén van de organisaties neemt het voortouw, de anderen doen mee bij de herving van vrijwilligers en financiering. Het blijkt een efficiënte en effectieve aanpak te zijn. Tientallen samenwerkingsprojecten zien het levenslicht. Sommige projecten bestaan nog steeds. De oecumene komt op het terrein van diaconie vaak snel tot stand. Solidair Friesland is o.a. de trekker voor het project voor Vietnamese bootvluchtelingen en voor de oprichting van dagcentra en belangenorganisaties voor ouders en verwanten van mensen

met een verstandelijke beperking.

De aandacht voor mensen met een verstandelijke beperking is een blijvend onderdeel van het werk van Solidair Friesland. Later worden de 'Borneroordagen' georganiseerd, dagen waarop ouders en andere verwanten hun ervaringen en levensvragen bespreken. Honderden mensen nemen deel aan deze dagen. Het is een voorloper van andere projecten, zoals de drie noordelijke werkgroepen voor 'Kerken en Mensen met een Verstandelijke Handicap' en het Scheepsmaatjesproject.

Het Scheepsmaatjesproject blijkt in een grote behoefte te voorzien. Het start op een goed moment. De overgangperiode van grote instellingen in de bossen naar kleinschalig wonen om de hoek, en naar zo lang mogelijk thuis wonen. De mensen wonen in de buurt en de kerken blijken 'ze' niet te kennen, of vinden het moeilijk om 'ze' te vinden en te leren kennen. Het Scheepsmaatjesproject gaat zoeken en vindt 'ze'. Honderden mensen met een verstandelijke beperking worden in de loop van de jaren gekoppeld aan vrijwilligers uit de parochies. De mensen met een beperking hebben en naam en een gezicht gekregen in de parochies. Mensen voor mensen.

Terug bij af

Het diaconaat van de kerken is weer nodig. Dat zien wij positief. Solidair Friesland heeft de afgelopen decennia veel geïnvesteerd in de ondersteuning van de PCI's bij de ontwikkeling van nieuwe vormen van maatschappelijke presentie vanuit het katholiek sociale denken. Caritas heeft een nieuwe inhoud en betekenis gekregen, en PCI's hebben een nieuwe jas aangedaan. Het diaconale vrijwilligerswerk van kerken valt steeds meer op bij de overheid omdat het 'waardewol' is, en niet alleen in financieel opzicht. Het valt op vanwege de kundige, gemotiveerde, belangeloze, massale en trouwe inzet van de vrijwilligers. Er zou eigenlijk een nieuwe Marga Klompé op moeten staan om te pleiten voor politieke erkenning en structurele financiering van organisaties die de vrijwilligers daarbij helpen.

www.solidairfriesland.nl

In de komende pagina's leest u over actuele projecten 'van' Solidair Friesland.

Geloven op maandag Altijd wat te doen in het jubileumjaar

Jan Bosman is coördinator van Solidair Friesland

Het 65-jarig bestaan van Solidair Friesland uit zich in een jaar van viering en verdieping van het werk. Solidair Friesland wil dit jaar samen beleven met de organisaties en projecten waarmee wordt samengewerkt. Leidraad is het motto 'Geloven op maandag'.

Dit motto betekent voor ons dat de zondagse inspiratie uit de verkonding en viering vanaf maandag weer handen en voeten kan krijgen in de zorg voor medemens en maatschappij. Dat doen wij samen met de meest kwetsbare mensen en met vrijwilligers uit vele andere kerkelijke, levensbeschouwelijke en maatschappelijke organisaties in Fryslân. Mattheus 25, het bekende verhaal over de werken van barmhartigheid, is daarbij een belangrijke richtlijn. Onze projecten sluiten daar goed bij aan. De benadering vanuit "ik was arm of ziek, gevangen, eenzaam of uitgesloten, en jij hebt mij gezien..." spreekt ons aan vanuit onze katholieke levensbeschouwelijke signatuur. Daarmee brengen wij kenmerken uit het katholiek sociaal denken als subsidiariteit, solidariteit, menselijke waardigheid en 'goed samenleven' in praktijk. De projecten van Solidair Friesland zijn 'werken van solidariteit'.

Jongerenweekend

Eerst de jeugd. Een vast onderdeel is het maatschappelijk activeringswerk met jongeren. Sinds haar vijftigjarig bestaan geeft Solidair Friesland de jongeren de ruimte om een diaconaal jongerenweekend te beleven en zelf te organiseren rond de werken van solidariteit. Sindsdien zijn activiteiten georganiseerd waarin jongeren actief kunnen helpen bij een sociale of diaconale activiteit. In de loop van

de jaren is aandacht besteed aan solidariteit met vluchtelingen, mensen met een verstandelijke beperking, blinden en slechtzienden, de schepping en de toekomstige generaties, ouderen, slachtoffers van geweld en nog veel meer.

Later is het jongerenweekend verbonden met het landelijke project M25. Het is de bedoeling om op meerdere plaatsen in Fryslân M25-groepen op te zetten, zodat jongeren hun hart op andere momenten in het jaar 'handen en voeten kunnen geven'.

The Action

In 2017 kwam The Passion naar Leeuwarden. Solidair Friesland start een nieuw jongerenproject: The Action. Het is uitgevoerd in samenwerking met het Diaconaal Platform Leeuwarden, de Sint Vitusparochie en andere kerken. Het idee is om van Passie naar Actie te gaan. Als voorbereiding op de Goede Week gaan honderden scholieren op bezoek en aan de slag bij sociale en diaconale projecten in de stad. Zo leren zij het lijdensverhaal te verbinden met het leed en lijden in onze tijd, en maken kennis met mensen en organisaties die helpen het leed te verzachten en te bestrijden. Het paasverhaal is immers een opstandingsverhaal. En daarvoor is vaak de hulp van anderen onmisbaar. Door mee te doen aan The Action zien jongeren dat er mensen en organisaties zijn die dat doen. En - nog belangrijker - ze ervaren dat zij zelf die helpende hand kunnen zijn.

New@Home

New@Home is een maatjesproject voor jonge nieuwkomers tussen de 12 en 20 jaar. Deze nieuwkomers zijn alleenstaand of met hun familie, als vluchteling of in het kader van het

werk van hun ouders naar Nederland gekomen. New@home voorziet in de behoefte om jonge nieuwkomers te helpen hun plek in de Nederlandse samenleving te vinden. Juist het optrekken met leeftijdgenoten is een leuke, en goede manier om hen te helpen hun contacten te verbreden en in sommige situaties zicht te krijgen op vervolgonderwijs. New@Home biedt aan de maatjes de mogelijkheid om de andere cultuur te leren kennen en het leren begeleiden van jongeren die integreren en hun plekje proberen te vinden in de Nederlandse samenleving.

Een maatje gaat met de nieuwkomer wekelijks op pad om samen leuke dingen te doen, zoals de stad verkennen, ergens wat drinken, samen koken, muziek luisteren, voetballen of spelletjes doen. Soms helpt het maatje met huiswerk, de Nederlandse taal of praktische dingen zoals lid worden van bibliotheek, naar een open dag gaan of inschrijving bij een sportclub of woningstichting

Kinderen en armoede

Een op de twaalf kinderen in Nederland groeit op in armoede, volgens de cijfers van 2019. Het project Kinderen en Armoede maakt op basisscholen het thema armoede bespreekbaar onder kinderen en daarmee ook hun ouders en omgeving. Daar horen ook hun leerkrachten bij. Solidair Friesland zet voor deze bewustwording het Arm en Rijkspel (was Kinderen en Armoedespel) in en helpt scholen, kerken, wijkcentra en gemeenten om gezamenlijk armoede onder kinderen te signaleren en te bestrijden zodat ieder kind kan meedoen. Het spel laat kinderen ervaren wat het betekent om weinig of juist veel (zak) geld te hebben. Het laat hen nadenken over wat arm zijn is. Hoe dat voelt. En ook of zij durven delen. Het spel doet een beroep op solidariteit en creativiteit om iets leuks te bedenken dat geen geld kost. Solidair Friesland wil met het project Kinderen en Armoede een verbindende rol spelen om een geïntegreerde aanpak van armoede mogelijk te maken. Door middel van bewustwording en het (beter) herkennen van signalen, kan gericht worden ingezet op de ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen in armoede. Daarvoor werkt Solidair Friesland

o.a. samen met Kindpakket, studenten Pedagogiek, scholenkoepels en gemeenten.

Diaconaal opbouwwerk en activerende aanpak armoede

Sinds haar oprichting 1954 ondersteunt Solidair Friesland de parochies en vooral de PCI's en de diaconale werkgroepen bij Geloven op Maandag. De ondersteuning van PCI's is altijd een kerntaak van Solidair Friesland gebleven. In de jaren '90 wordt deze ondersteuning geïntensiveerd met als doel de diaconie in de parochies meer gezicht te laten krijgen en de PCI's daarin een actieve rol te geven. Solidair Friesland ondersteunt daarbij zowel de parochies als de PCI's en maakt zich sterk voor samenwerking. Met als uitgangspunt: diaconie = caritas. De parochies pakken doorgaans de sociale-pastorale diaconale thema's op (bezoekwerk) en de PCI's de maatschappelijk-diaconale thema's (armoede, uitsluiting, belangenbehartiging). In steeds meer parochies heeft men elkaar leren kennen en zijn werkafspraken gemaakt. Hoe kunnen beiden dienstbaar zijn aan de samenleving en bijdragen aan sociale rechtvaardigheid, de definitie van caritas?

Vanaf de jaren 2010 krijgt deze ontwikkeling een nieuwe impuls. In de samenwerking van met PCI's en parochies worden projecten voor diaconaal opbouwwerk gestart en wordt een diaconaal opbouwwerker aangesteld. Deze heeft tot taak de armoede en de meest kwetsbare mensen op te sporen en met hen inhoud te geven aan een nieuw perspectief. Dit pakte zeer goed uit. Het maakt caritas nieuwe stijl mogelijk. Deze beweging groeit groter en breder. Steeds meer parochies verkennen de mogelijkheden om een diaconaal opbouwwerker aan te trekken en in samenwerking met de Arme Kant van Fryslân wordt een project opgezet om dit werk te verbreden naar andere kerken.

Arme Kant van Fryslân

Solidair Friesland is eind jaren '80 een van de initiatiefnemers van het oecumenische provinciale platform de Arme Kant van Fryslân. Vanuit dit platform wordt gewerkt aan de integrale bestrijding van armoede. Door middel van conferenties, door de kanskaart-

methode, door te 'helpen onder protest' en de laatste jaren door middel van de projecten Budgetmaatje, het diaconaal opbouwwerk, en de Walk of Peace zijn de Friese diaconieën en PCI's blijvend betrokken bij de strijd tegen armoede.

Scheepsmaatjes

Solidair Friesland ondersteunt het 'Scheepsmaatjesproject'. In het artikel over ontstaan en ontwikkeling van Solidair Friesland leest u meer over dit maatjesproject met mensen met een verstandelijke beperking.

Support Fryslân

Maatjesprojecten zijn een belangrijk onderdeel van het werk van Solidair Friesland. In de jaren negentig is op verzoek van de politie en in samenwerking met Humanitas en Jeugdzorg Fryslân een maatjesproject voor risico-jongeren opgezet. "Jongeren die een steuntje in de rug goed kunnen gebruiken". Zij worden gekoppeld aan een vrijwilliger, die een training heeft gehad, en heeft afgesproken minstens een jaar geregeld contact met de jongere te zullen onderhouden. Support Fryslân is inmiddels verzelfstandigd.

Exodus-Support

Het maatjesproject Exodus-Support koppelt vrijwilligers aan ex-gedetineerden. Voor hen is het altijd moeilijk om bij terugkeer in de maatschappij werk en huisvesting te vinden en weer in een dagritme te komen. De contacten worden al gelegd in de laatste periode van detentie. Op een bijeenkomst met de vrijwilligers blijkt hoe waardevol de 'vriendschap' van deze maatjes is. Dan wordt ineens helder hoe goed deze maatjes waarden als 'trouw, inclusie, vertrouwen, hoop en naastenliefde' in praktijk brengen. Het kan echt.

Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân

Kleurrijk Fryslân werkt aan verbinding tussen diverse religieuze en culturele groepen in de Fryslân. Jaarlijks zijn er activiteiten op 21 maart, in de vredesweek en op Bevrijdingsdag. De gedachte achter deze samenwerking is, dat de ontmoeting het begin kan zijn

van samenwerking en van solidariteit wanneer het misschien spannend wordt om elkaar te begrijpen. Daarom is Kleurrijk Fryslân door heel de provincie actief en wordt getracht zoveel mogelijk levensbeschouwelijke organisaties mee te krijgen in een 'verbindende beweging' vanaf de basis. Ook dat is een toepassing van caritas vandaag. Naastenliefde voor andersgelovigen. Ook - of juist - als het publieke klimaat er veel moeite mee heeft.

Fries Vredesplatform

Het Fries Vredesplatform is opgericht met als doel in Fryslân blijvend aandacht te vragen voor vredesvraagstukken en de vredesactiviteiten in Fryslân te bevorderen. Speciale acties zijn de campagne voor de vredesvlag en de maandelijkse vredeswake op donderdagavond bij de Waag in Leeuwarden. Jaarlijks in september zijn er activiteiten in de vredesweek en de internationale dag van de vrede op 21 september. De meest recente actie is de start van de Frede fan Fryslân op 21 september 2019. Burgemeester Feenstra van De Fryske Marren was de eerste ondertekenaar van het manifest 'De Frede fan Fryslân'.

Kerken en landbouw

De Werkgroep Kerken & Landbouw Fryslân is vanuit de kerken actief in de agrarische sector. De werkgroep geeft voorlichting over pastoraat aan agrariërs en stimuleert de bezinning op de ethische vraagstukken met betrekking tot landbouw. In 2020 start de werkgroep het project Boer, Burger, Maatschappij. Met dit project wil de werkgroep de dialoog over de landbouwcrisis dichterbij de mensen brengen. Zowel bij de producent (de boer) als bij de consument (de burger).

www.solidairfriesland.nl
Elders in dit nummer leest u over de geschiedenis van Solidair Friesland.

“We zijn er om armoede de wereld uit te helpen, om te beginnen in Oldenzaal”

Het diaconaal interview is met voorzitter **Paul Thiel**, secretaris **Jos Elbersen** en bestuurder **Nora Stockmans**, het bestuur van de Stichting Vincentius Oldenzaal

Paul Thiel opent het gesprek met een terugblik. “De Vincentiusvereniging Oldenzaal bestaat al heel lang. Het is een van de oudste verenigingen in Oldenzaal, opgericht aan het midden van de negentiende eeuw (1852). In die tijd liep het initiatief van een Vincentiusvereniging parallel met een katholieke parochie en werkten Plechelmusparochie en Vincentius veel met elkaar samen.”

Paul Thiel: “Die periode beslaat ongeveer de tijd tussen 1900 en 1977. In deze periode bouwde de Vincentiusvereniging het Vincentiusgesticht vier armenhuizen, die vanaf 1925 samen met de Plechelmusparochie werden beheerd voor arme mensen, daklozen, met een plek om te eten en ruimte voor begeleiding. In de jaren negentig ging het niet goed met de Vincentiusvereniging in Oldenzaal. Op uitnodiging van het bestuur werd gevraagd aan de parochies om zitting te nemen binnen de Vincentiusvereniging. In de jaren zeventig en tachtig nam de Vincentiusvereniging afstand van de Plechelmusparochie. De armenhuizen zijn in de jaren zeventig verkocht. Plechelmusparochie en Vincentiusvereniging Oldenzaal gingen elk een eigen weg bewandelen in het bestrijden van armoede of het lenigen van noden. Om uiteindelijk in 1993 weer binnen het bestuur van de Vincentiusvereniging Oldenzaal aan te schuiven.”

Samenwerken met andere geloofsgemeenschappen

Paul Thiel vervolgt: “Het is interessant dat er in 2015 een Stichting Armoedebestrijding Oldenzaal is opgericht, waarin de PCI van de Heilige Plechelmus parochie samen met de diaconie van de Hofkerk, de Fatih Moskee, de

Syrisch Orthodoxe Kerk en de Vincentiusvereniging samenwerken rondom armoedebestrijding. Die samenwerking is al vanaf 1993 gaande. Het doel is mensen helpen die in financiële nood zitten, en daarin kun je als geloofsgemeenschappen beter samenwerken en je krachten bundelen. ‘Help ons helpen’ en ‘Samen doen’ zijn onze motto’s.”

“Vanuit die groeiende samenwerking tussen organisaties, die in Oldenzaal werken aan armoedebestrijding, en met de gemeente Oldenzaal is er sinds deze eeuw sprake van samenwerken en specialiseren. Vanuit het netwerk is elk een eigen taak gaan doen. Vincentius Oldenzaal is zich gaan richten op het inzamelen, uitzoeken en verkopen van tweedehands kleding. Daartoe is een winkel ingericht in 2004, naast een depot. Zowel het inzamelen van gebruikte kleding liep goed, als ook de verkoop. De opbrengst van de verkopen schenken we aan mensen in stille armoede leven. Een groep die tussen wal en schip valt. Enerzijds aan mensen, die we met eigen acties bereiken, zoals de Kerstpakkettenactie. Anderzijds aan organisaties, die iets doen voor bepaalde groepen. In de loop van de tijd hebben wij ons wat meer gericht op kinderen, die in armoede leven en steunen organisaties die daar iets tegen doen.”

Vereniging Armoedepreventie Oldenzaal

Jos Elbersen vertelt verder: “Vanaf 2014 zijn de 16 organisaties in Oldenzaal, die aan armoedebestrijding doen, in gesprek om niet alleen samen te werken, maar dit ook fysiek samen te doen onder een dak. Het heeft vier jaar geduurd, voordat het allemaal rond is

gekomen en vanuit het welzijnswerk van Oldenzaal is er erg hard aan getrokken. In 2017 is de Vereniging Armoedepreventie Oldenzaal opgericht en werken we allemaal samen vanuit één loket, hebben één gebouw, waar we vergaderen, waar inloop is met koffie en thee voor de vrijwilligers en waar we ons depot hebben. In het centrum van Oldenzaal is dus één loket voor iemand die hulp zoekt. Vanuit de intake volgt welke weg de hulpvrager gaat bewandelen, en wie en wat het beste bij de vraag aansluit. Vaak krijgt zo’n hulpvrager onderweg met meerdere van de 16 organisaties te maken. Maar steeds onder leiding van één hulpverlener.

Naast de vijf geloofsgemeenschappen werken mee de Computerbank, de Huisraadbank, Humanitas Thuis administratie, de Kledingbank, de Kraambank, de Stichting Leergeld, de Stichting Present, de Verjaardags- en Sintbox, de Voedselbank, Repair Café en de Service in de Stad. Ook zijn aanwezig maatschappelijk werk en welzijnswerk van de gemeente Oldenzaal. Bij al deze organisaties zijn ongeveer 300 vrijwilligers actief betrokken. Deze vrijwilligers zien elkaar regelmatig in het ‘gezamenlijke’ gebouw. Door elkaar te zien en te ontmoeten vindt er een vorm van ‘kruisbestuiving’ plaats. Zonder aanzien des persoons verleent men aan elkaar hand- en spandiensten. We vormen nu een groter netwerk. We staan samen meer open voor de hulpvragen van mensen in nood en de eigen drempels, die elke organisatie wel heeft, worden lager.”

Tweedehands kleding

Nora Stockmans zet het verhaal voort. “Wij als Stg. Vincentius hebben dus de kledingwinkel aangehouden. Wij verkopen tegen lage prijzen aan alle geïnteresseerden, en besteden de opbrengst aan onze doelgroep, de stille armen. Dat zijn mensen die niet arm genoeg zijn om een indicatie te krijgen voor de voedselbank of de kledingwinkel van de gemeente, maar evengoed moeten rondkomen van een laag inkomen. Ze vallen vaak tussen wal en schip. En onder die noemer vallen honderden individuen en gezinnen. Ze melden zichzelf bij ons of via de Vereniging Armoedepreventie.”

Mensen in nood bijstaan

Paul Thiel gaat in op de werkwijze van Vincentius. “We merken dat mensen drempeelvrees hebben, schaamte om zich te melden, om aan te geven dat ze moeilijk rond kunnen komen. Velen laten armoede buitenshuis niet zien, maar arm zijn

Nora Stockmans (48) is lid van het bestuur namens het depot en de winkel. Zij heeft een werkverleden in de horeca en winkels. Nora is drie jaar bij de Vincentius Oldenzaal en 2,5 jaar in het bestuur.

Jos Elbersen (66) is de secretaris van het bestuur. Hij is 40 jaar leraar geweest op de basisschool. Na zijn pensionering is hij vrijwilliger geworden bij de Vincentius en is twee jaar bestuurder.

Paul Thiel (72) is beroepsmilitair geweest bij de Koninklijke Luchtmacht en van daaruit vakbondsbestuurder in een vakbondsorganisatie van militairen. Paul is vier jaar voorzitter van het bestuur.

heeft grote invloed op het leven. Wij hebben elk jaar een adreslijst die we samenstellen vanuit onze eigen contacten en vanuit de samenwerking met anderen. Op het einde van het jaar maken we onze kas als het ware leeg met de kerstpakkettenactie. In elk kerstpakket zitten zaken die mensen goed kunnen gebruiken en een enveloppe met bonnen voor de Hema. Per persoon geven we ongeveer 30 euro aan bonnen, ook aan kinderen. We bereiken elk jaar met deze actie 300 tot 400 mensen en we besteden een bedrag van meestal 12.000 euro. We geven de pakketten anoniem af op onze adressen."

Jos Elbersen vertelt over de goede doelen acties. "Twee keer per jaar in maart en september geven we een donatie aan een andere organisatie die armoedebestrijding als goed doel heeft. Meestal een bedrag van 1.000 euro. Dit voorjaar hebben we de wensambulance voor kinderen ondersteund en in november vorig jaar de Sintbox, die iets extra's doet voor kinderen die in een situatie verkeren waarbij een cadeautje van de Sint niet voorkomt. zijn. In september was Impuls de gelukkige. Impuls organiseert in of rond de herfstvakantie in overleg met de doelgroep een aantal activiteiten voor kinderen die daar geen middelen voor hebben. Denk aan bioscoopbezoek, een voetbal dag, een fifa-20 toernooitje. Er zijn in Oldenzaal 33.000 inwoners en veel daarvan zijn huishoudens in armoede, en daar zitten dus veel kinderen bij. De landelijke cijfers spreken over een op de twaalf kinderen in armoede. Reken dan maar uit."

Landelijk samenwerken en studiegroep

Paul Thiel vervolgt: "We zijn ook actief in het netwerk van de landelijke Vincentiusvereniging Nederland. Samen met de Hogeschool Nijmegen, Universiteit Utrecht en Saxion Enschede hebben we een breingroep gevormd. We willen een beeld krijgen van de ontwikkelingen rond armoede, o.a. door gebruik te maken van cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Sociaal-Cultureel Plan Bureau. Het is een studiegroep samen met de eerder genoemde onderwijsinstellingen.

Naast zicht krijgen op trends en cijfers rond armoede, willen we een handreiking maken voor allen die met armoede bezig zijn om lijn te krijgen in "wat te doen". Dat is veel gericht en meer bruikbaar dan dat ieder voor zich het eigen wiel uitvindt rond armoedebestrijding. Er zijn namelijk heel veel vrijwilligers actief. En we kijken dan niet alleen naar de mensen, die in aanmerking komen voor de hulp van de gemeente en voorliggende voorzieningen zoals voedselbank en kledingbank. We kijken ook naar de stille armen, die tussen wal en schip vallen. Mensen die net iets meer inkomen hebben dan hen met de laagste inkomen of bijstand. Of die niet voldoen aan de regels, zoals mensen die een lange wachttijd moeten overbruggen voordat ze geholpen kunnen worden. Wij merken dat de nood stijgt in deze groep. Met deze studiegroep zijn we een voorloper in Nederland onder de helpende organisaties."

Bekend zijn maakt bemind

Jos Elbersen vertelt, dat het niet alleen om het "goed doen" gaat. "We werken aan bekendheid geven aan wat we doen. Samen met de andere organisaties in ons verzamergebouw. We hebben een eigen website, facebook, flyers op de kraam tijdens bijeenkomsten en braderie in Oldenzaal. We hebben onze donaties en de overhandiging van de cheque komt altijd in de lokale krant. We plaatsen regelmatig nieuws over onze activiteiten en werven vrijwilligers via oproepen en door mond op mond reclame. We treden naar buiten om mensen te helpen.

Dáár willen vrijwilligers aan meehelpen. We zijn nu, bestuursleden en vrijwilligers samen, een club van vijftig mensen. Het bestuur telt zes personen. Er is een Raad van Toezicht van drie mensen. Die Raad kijkt mee naar onze financiën en de giften die we doen. Ook stelt de Raad van Toezicht onze financiële jaarrekening vast. Twee keer per jaar houden we een vrijwilligersdag en vertellen we zo vaak mogelijk over ons werk. We leggen onze plannen voor over de goede doelen voor de schenkingen."

De kledingwinkel en het depot

Nora Stockmans beschrijft de dagelijkse gang van zaken. "De winkel is nu drie middagen open van 14.00 tot 17.00 uur, op vrijdagmorgen en op zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur. Hier zijn zo'n 30 vrijwilligers actief. De vrijwilligers kunnen kiezen voor of in de winkel of het depot te helpen en een aantal kiezen voor beide. Dat hangt van henzelf af en hoeveel tijd ze willen besteden, of wat ze leuk vinden om te doen. Het bestuur doet ook de klusjes en het sjouwwerk, maar we kunnen altijd een beroep doen op anderen. Op het depot nemen we kleding in ontvangst en sorteren die. Zo'n 15 mensen zijn actief op het depot, samen drie ochtenden in de week. Elke vrijwilliger werkt met een tijdslot drie en een half uur. Dat geeft houvast en geeft ook gelegenheid om nog wat anders op een dag te doen. Van de ontvangen kleding is de helft bruikbaar voor verkoop in onze winkel. De andere helft gaat naar opkopers en daarvan kan een groot deel gebruikt worden in Afrika en Roemenië, een klein deel wordt grondstof voor poetslappen, onderliggers, en zo meer. We hebben bewust de kwaliteitslat hoog gelegd en we willen die lat ook hoog houden. De aanbengers weten steeds beter dat de kleding voor een goed doel is. Ze weten dat het kringloop is en letten op de kwaliteit. En de kopers weten dat ook." Paul Thiel: "Vincentius wil geen winst maken, maar mensen helpen. We hebben de laatste jaren een constante omzet en houden elk jaar na aftrek van de kosten zo'n 20 mille over om weg te geven aan ons goede doel. Als we een investering voorzien, dan reserveren we daarvoor. Onze grootste actie is elk jaar de

kerstpakkettenactie en daar kunnen we dus op plannen. Er zit een vaste planning achter en we denken elk jaar goed na over de inhoud van het pakket. De vrijwilligers helpen met inpakken en wegbrengen."

De nood is toegenomen

Het bestuur rondt het gesprek af. "We merken sinds een jaar of vijf een mentaliteitsverandering. Wij zijn bekender geworden. Mensen weten beter wat we doen. Mensen zien dat er nood is. We hebben een toename in de aanbreng. Er is een toename in de verkopen. En sommige bedrijven helpen ons met giften of als we iets nodig hebben. Daarom is publiciteit belangrijk. Als je over de tong gaat en mensen over je praten, dan ben je in beeld. Van oorsprong zijn we katholiek en tegelijk werken we samen en staan we open voor multicultureel Oldenzaal. Eigenlijk zou het mooi zijn als we overbodig waren. Maar de ervaringen van de laatste jaren leren dat het tegendeel waar is, we zijn steeds meer nodig. Die toename van huishoudens met financiële problemen is ook te merken door de koppeling van laag inkomen, armoede en schulden. Huishoudens met schulden zijn er ook in Oldenzaal maar al te veel. We merken wel dat door de vele samenwerking de toename van schulden afneemt. De drempel wordt lager en dan hoopt het zich niet zo op. We zijn er om armoede de wereld uit te helpen, om te beginnen in Oldenzaal. Samen staan we sterker. We willen volwassenen en vooral kinderen in armoede vooruit te helpen."

Tekst en foto's zijn van Hub Crijns
<https://vincentiusoldenzaal.nl/>
De Vereniging Armoedepreventie Oldenzaal:
<https://nl-nl.facebook.com/pages/category/Nonprofit-Organization/Stichting-Armoedebestrijding-Oldenzaal-488211821367667/>
<https://www.impuls-oldenzaal.nl/activiteit/dienst/armoede>

“Ubi Caritas et Amor, Deus ibi est”

Werkgroep PCI Gaanderen

Lonneke Gunnink-van den Berg

“Ubi Caritas et Amor, Deus ibi est. Waar zorg en liefde zijn, daar is God. Aandacht, medeleven, een steuntje in de rug.” Zo luidt het visitekaartje van de werkgroep PCI in Gaanderen.

In 2015 bestond de St. Martinuskerk honderd jaar en dit feest bracht veel geld op. De vraag rees wat daarmee te doen. Een van de pastores kwam met het idee dit te besteden aan gezinnen met jonge kinderen, die het niet breed hebben.

Sinterklaas en Kerstactie

Een Sinterklaasactie werd georganiseerd. PCI werkgroep lid Ria Aarntzen wist vanuit haar functie als vertrouwenspersoon op school te achterhalen welke gezinnen een steuntje in de rug konden gebruiken. Twaalf gezinnen met een- of tweeling kinderen kregen een mooie surprise met daarin cadeaukaarten voor de kinderen. Wilmien Tuentier was de creatieve kracht. Zij maakte de Sinterklaaskaartjes, waarin de cadeaukaarten gestoken zijn. Op deze manier konden de gezinnen het geld veilig, gevarieerd en goed besteden. Het geld was nog niet op, net zomin als het enthousiasme en de creatieve ideeën. Met Kerstmis ontvingen alleengaande ouderen cadeaumanden.

Valentijnsdag actie

Voor Valentijnsdag 2016 ontstond het idee een maaltijd te houden voor mensen, die vaak alleen aan tafel zitten. De eerste maaltijd was een stampotmaaltijd. Al snel volgde een tweede maaltijd. Het bleek zo'n succes, dat ze zich realiseerden: ‘Dit houden we zo niet vol’.

Er werd contact gelegd met de vrijwilligers van buurthuis 't Gaanderhuus. Zij namen het idee over en gingen maaltijden verzorgen, waarvoor mensen zich kunnen aanmelden. Daarmee stopte het niet voor de werkgroep PCI. Zij ging door met het persoonlijk uitnodigen van mensen om naar de pastorie te komen om samen te eten. Circa veertien mensen, jong en oud, ook niet-katholieken en oud-Gaandernaren krijgen een uitnodiging op het moment dat de werkgroep tijd heeft. De echtgenoten van de werkgroep dames halen

wie niet zelfstandig kan komen op en brengen ze na afloop weer thuis. “We blijven het doen, omdat we er zelf zoveel energie van krijgen”, aldus Ria. De chauffeurs eten mee. De leden van de werkgroep koken, dienen op en wasen af. De maaltijd sluit af met

een kopje koffie en een bonbon en daar zitten de leden van de werkgroep bij. Aandacht en een goed gesprek zijn net zo belangrijk.

Moederdag en zomervakantie

Met moederdag 2016 zijn twee langdurig zieke moeders met jonge kinderen in de bloemen gezet. Voor de zomervakantie zijn er tasjes met stoepkrijt, ballenblaas en een cadeaukaart gebracht bij dertien gezinnen met vijftientwintig kinderen. De acties gingen door. Daarnaast ondersteuning van het werk van de bezoekersgroep: bezoeken en felicitaties aan ouderen en ‘Omgekeerd Bezoek’. De werkgroep bezoekt geen mensen, maar haalt hen op om in een groep samen een mooie dag te hebben. “Naast de financiële noodhulp, die de PCI geeft, is aandacht voor de sociale nood bijzonder belangrijk”.

*De PCI werkgroep
Gaanderen*

Op eenzelfde manier zetten de werkgroepleden zich bij veel activiteiten in waar helpende handen worden gevraagd. Te denken valt aan de Mariapassie, de Levende Kerststal, het Goede Vrijdagconcert en het bedankfeest voor alle vrijwilligers. De werkgroep PCI zorgt dan bijvoorbeeld voor drinken en een broodje. Ook bij het verzorgen van inspiratievieringen bieden de werkgroepleden de helpende hand. Inspiratie voor jonge

gezinnen en inspiratie tijdens Allerzielen bijvoorbeeld. Zo zijn ze zichtbaar bezig en het houdt de groep enthousiast en bij elkaar.

Pannenkoekdag

Opmerkelijk is de pannenkoekdag op 2 februari, Maria Lichtmis. “Vroeger mochten knechten twee keer per jaar wisselen van boerderij waar ze werkten”, vertelt Ria. “Dan bakte de boerin van de boerderij, waar de knecht nieuw kwam te werken, haardkoeken om hem en zijn gezin welkom te heten op de boerderij. Later zijn dit pannenkoeken geworden.” ‘Wie op Maria Lichtmis pannenkoeken eet, zal het hele jaar door werk hebben en gelukkig zijn’, aldus een volkswijsheid. Zo bedacht de werkgroep de actie tasjes met ingrediënten om pannenkoeken te bakken. Deze tasjes brachten ze naar zes à zeven gezinnen met kleine kinderen, waar ze het moeilijk hebben. “Het is zulk dankbaar werk als je die glinsterende kinderoogen ziet wanneer je zo’n tasje af geeft”, zegt Ria met glunderende ogen. Ook in Gaanderen wordt de kerkbetrokkenheid minder. Toen men besloot, dat de kinderen en de schutterij het patroonsfeest Sint Maarten niet meer in de kerk wilden vieren, nam de werkgroep PCI het initiatief zelf naar de kinderen toe te gaan om zichzelf als kerk zichtbaar te maken. Zij deelde kaarsjes met daarop het verhaal van Sint Maarten uit.

Vervoer en week van ontmoeting

Er zijn mensen, die afhankelijk zijn van de voedselbank, maar daar geen gebruik van maken, omdat het te ver weg is om op te halen. Het treffen van een vervoersregeling voor deze mensen is een volgend project. Ria haalt voor drie adressen de pakketten op. De pakketten zijn te zwaar om op de fiets mee te kunnen nemen. Dat is een auto vol. De werkgroep droomt: “Als we een Ariëns Prijs winnen, gaan we die inzetten om iets rondom vervoer naar de voedselbank te regelen”. Het nieuwste project is het organiseren van de week van de ontmoeting, samen met ketenpartners (de gezamenlijke kerken en maatschappelijke organisaties). De ideeën blijven stromen. De werkgroep is dankbaar voor giften van parochianen in collectes, en voor de blijde gezichten van hen, die iets mogen ontvangen.

<https://maria-laetitia.nl/caritas/>

Een bijzondere ontmoeting Europese priesterarbeiders bezoeken presentiewerk in Heerlen

Rene Haustermans coördinator van Inloophuis bieZefke in Sittard
en *Hub Vossen* is Aalmoezenier Sociale Werken Bisdom Roermond

Op zaterdag 8 juni vond er een bijzondere ontmoeting plaats in Heerlen. Meer dan dertig priesterarbeiders uit geheel Europa bezochten enkele plekken van missionaire en diaconale presentie in Heerlen. Zij ontmoetten daar presentiewerkers uit Limburg.

Priesterarbeiders zijn priesters die deelnemen aan het sociale en werkzame leven van de maatschappij om hen heen. Als priester en/of religieus werken zij op de werkvloer in fabrieken, in de thuiszorg, aan de lopende band. Ze zijn zo present in de leefwereld van de gemeenschap waar ze deel van uit maken. Geen klerikale afstand, maar mens onder de mensen. Dienend en het kruis van medemens meedragend met missionaire presentie als uitgangspunt.

Present onder de armen

Alhoewel hij zelf het nooit zo betiteld heeft, is Charles de Foucauld de grondlegger van deze levenshouding. Foucauld stond een radicale armoede voor in een spiritualiteit die hij de 'weg van Nazareth' noemde. Hij zag hierin Jezus als rolmodel die in armoede leefde en in stilte werkte, voordat hij zijn publieke leven begon. Vanuit deze christelijke visie is vooral het apostolaat van wezenlijk belang. Er zijn te midden van de a/Ander. Zijn sleutelwoorden waren dan ook: 'vriendschap, verborgenheid (afzien van status) en aanwezigheid'. Geïnspireerd door Foucauld zijn nu nog priesters en leken actief in de wereld. Zij zijn wereldwijd verdeeld over 20 groepen die zo'n 13.000 leden tellen en in hun dagelijks leven, leven en werken te midden van mensen die gemarginaliseerd zijn. Kwetsbare medemens aan de randen van onze rijke westerse samenleving. In die geest kwamen op zater-

dag 8 juni zo'n veertig leden van de Europese Foucauld-groep naar Heerlen.

Verhalen uitwisselen

Aan het einde van de ochtend arriveerden zij aan de achterzijde van het nieuwe station van Heerlen. Vanuit het Duitse Herzogenrath, waar zij dit Pinksterweekend in verbondenheid verbleven en ervaringen uitwisselden. Deze zaterdag was er een 'excursie' naar diaconale projecten in Limburg. Hier kwamen ze luisteren naar de verhalen van pastores en diaconale werkers die dag in dag uit met mensen van de straat optrekken. Maar niet alleen de verhalen van de pastores waren interessant, ook de levensverhalen van de deelnemers aan de projecten. Vrijwilligers die ooit ook op straat geleefd hadden. Als vrijwilliger in de projecten trekken ze nu met de pastores en beroepskrachten op. Levens- en werker-ervaringen uit de verschillende diaconale en sociaalmaatschappelijke projecten in Heerlen werden gedeeld.

Samenwerking tussen drie organisaties

In Heerlen zien we dat de verschillende diaconale en sociaalmaatschappelijke projecten uitdrukkelijk met elkaar samenwerken. Zo is er een prachtige samenwerking tussen SchoonGMS, een laagdrempelig dagbestedingswerkplek voor mensen in de marge van de samenleving, de Andreasparchie in Heerlen Zuid en de Stichting Wijkpresentie Parkstad. Op alle drie de plekken is uitdrukkelijk oog en oor voor mensen in de marge. Mensen die de hectiek van de hedendaagse samenleving niet kunnen bijbenen en/of door omstandigheden (gezondheid of anderszins) aan de kant van de weg staan. Uitgerangeerd en niet in tel! Binnen deze diaconale projecten

Hub Vossen vertelt aan de gasten over de stationsomgeving in Heerlen [Fotograaf: Rene Haustermans]

is uitdrukkelijk wel oog en oor voor hen, worden levensverhalen gedeeld en gekeken naar wat mensen wel kunnen en wat hun eigen talenten zijn.

Aan de grote tafels bij SchoonGMS werden deze verhalen, bij een heerlijke, door enkele vrijwilligers voorbereide maaltijd, gedeeld. Deze en vele andere werk- en levensverhalen werden gedeeld. Taal was in deze gesprekken geen enkele barrière. Ook al kwamen de gasten uit verschillende landen, met een andere taal en cultuur. Rondom de eettafels werden de verschillende talen; Spaans, Frans, Duits, Engels en Nederlands verstaan. De gelijkgestemdheid oversteeg de taalbarrières.

Mijnindustrie stad

Na de maaltijd en inleidingen over het bijzondere sociaalmaatschappelijke en diaconale werk in Heerlen, werd het tijd om zelf met eigen ogen de ontwikkelingen in Heerlen te zien. Langs de randen van het centrum van Heerlen werd de geschiedenis van deze ooit zo welvarende mijnstad verteld. Aan het begin van de 20e eeuw was Heerlen nog maar een klein dorp. Dit dorp groeide in minder dan 50 jaar uit tot een welvarende stad en het kloppend hart van de bloeiende mijnindustrie in Limburg. Zo was Heerlen in het midden van de vorige eeuw nog een van de rijkste steden van Nederland. Om na de mijnsluiting in de jaren 70 te vervallen tot een stad met heel veel sociaal-maatschappelijke problemen. Hoge werkloosheid en groeiende armoede. Met als dieptepunt de enorme drugsoverlast rondom het station van Heerlen. Juist in deze context bleek de missionaire presentie goed te werken. Vanuit een kleine parochie aan de rand van het stadscentrum ontstond in het midden van de jaren 90 een bijzonder diaconaal project, van waaruit aandacht was voor de vele sociale problemen die de paro-

chiepastores in hun werk tegen kwamen. Doel van de missionaire presentie was niet om mensen naar de kerk te trekken, niet om het evangelie te verkondigen. Maar juist om kerk en evangelie te zijn te midden van kwetsbare medemens. Mensen die uit de boot gevallen waren. De drop-outs van onze moderne Nederlandse samenleving. Fien Cruts geeft dit werk, met haar mensen, gestalte. Zo is zij de moeder van de wijk! Het luisterend oor voor velen.

Tijdens de wandeling gaf een van de priesterarbeiders het kernachtig weer: 'Het gaat niet alleen om de ontmoeting, maar vooral om gemeenschappelijk zijn; mens zijn onder de mensen'. Dat is precies wat de priesterarbeiders, maar ook de diaconale en presentiewerkers, toen en nu voor ogen hadden. Niet te werken vóór de mensen, maar mét de mensen!

Treinstation Heerlen

De wandeling en het bezoek werd afgesloten bij het nieuwe station van Heerlen. De plek waar ooit het verval van de bloeiende mijnstad het meest zichtbaar was, is nu omgetoverd tot een modern en hoogstaand architectonisch beeldbepalend beeld van een stad die haar recente geschiedenis probeert te vergeten. Maar bij het bestijgen van de enorme trappen, die mede toegang geven tot dure appartementen en het nieuwe stationsgebouw, is nog steeds de andere kant van Heerlen direct zichtbaar. Zijn kwetsbare en uitgetelde mensen in beeld, waar de Heerlense diaconale projecten zich nog steeds dag in dag uit voor inzetten.

Deze bijzondere ontmoeting van de Europese priesterarbeiders werd mede mogelijk gemaakt door een gift van de Stichting Steunfonds DISK.
www.steunfondsdisk.nl

Trauma en zorg voor migranten en vluchtelingen

Bob van Dillen is migratiedeskundige en programma manager bij Cordaid

Minister Sigrid Kaag voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking organiseerde begin oktober een tweedaagse internationale conferentie in Amsterdam in het kader van de Werelddag van de Geestelijke Gezondheid.

Het thema was de grote vraag naar geestelijke gezondheidszorg en psychosociale steun in crisissituaties. Minister Kaag pleitte er bij die gelegenheid sterk voor dat dit type zorg een integraal onderdeel wordt van humanitaire noodhulp. Dan is er bij een conflict of natuurramp niet enkel aandacht voor voedsel, water, kleding en onderdak, maar ook voor het geestelijk welzijn van slachtoffers en nabestaanden. En niet enkel direct in de eerste maanden, maar ook in de jaren daarna. Cordaid biedt al jaren humanitaire hulp in noodsituaties en voor wedeopbouw na rampen en conflicten. Dit doen we vooral in fragiele staten en gebieden in Azië, het Midden-Oosten en Afrika. En we helpen vluchtelingen die vanuit deze gebieden naar Nederland zijn gekomen om in sociale coöperaties werk en inkomen te vinden. De opname van psychosociale hulp is van groot belang bij hulpprogramma's.

Zorg voor vluchtelingen in Noord-Irak

Cordaid startte twee jaar geleden een project in Noord-Irak (Irakees Koerdistan), gericht op psychosociale hulp aan ontheemden. In dit inmiddels relatief veilige gebied wonen grote aantallen slachtoffers van oorlogsgeweld en IS wreedheden. Cordaid merkte dat met name Jezidi vrouwen en meisjes hulp nodig hadden. Ze wilden praten over wat hen door IS was aangedaan, en over hoe ze gedwongen ontheemd waren geraakt. Er is nu een gezondheidskliniek met een psychosociale hulpverlenster, eveneens Jezidi, en een psychiater die de kliniek wekelijks bezoekt.

Sommige patiënten worden doorverwezen naar specialistische hulpverleners. Er zijn echter maar weinig goed opgeleide psychiaters voorhanden, omdat dit vakgebied vanwege het stigma niet populair is onder studenten. Des te groter de kans dat trauma's zich gaan opstapelen van generatie op generatie. We merken dat hele bevolkingsgroepen leven met collectieve trauma's, zoals door etnisch of tribaal geweld tussen gemeenschappen. Daarom is het extra belangrijk prioriteit aan geestelijke gezondheid te geven.

Na de genocide in Rwanda

Een ander voorbeeld hiervan is de genocide in Rwanda, nu ruim 25 jaar geleden. Waar bijna een miljoen mensen werden vermoord, veelal door burgers. En waar verkrachting herhaaldelijk is ingezet als oorlogswapen. Het heeft een collectief trauma opgeleverd, dat schreeuwt om geestelijke gezondheidszorg en psychosociale steun. Deze ervaringen in het verleden hebben Cordaid geleerd om dit type zorg te integreren in de systemen van gezondheidszorg in die landen, omdat zo de beoogde lange termijn oplossingen beter bereikt kunnen worden.

Onderweg naar Europa en aangekomen in Nederland

Ook de vluchtroutes naar en in Europa zijn vaak gevaarlijk, stress- en risicovol. Dan denken we snel aan overvolle rubberboten op de Middellandse zee, mensen die verdrinken of juist op tijd gered worden. Voordat mensen in een bootje stappen, hebben ze al de meest verschrikkelijke dingen meegemaakt, door de woestijn op weg naar Libië, en martelingen en verkrachtingen in de detentiecentra daar (waar diezelfde minister Kaag twee jaar geleden van heeft vastgesteld, dat die per direct moesten worden gesloten). En natuurlijk ook

de mensonterende omstandigheden van de eindeloze 'opvang' aan de Europese grens, zoals op het Griekse eiland Lesbos. Voor veel vluchtelingen levert dat nieuwe trauma's op. Suïcide komt steeds vaker voor. Kleine kinderen stoppen met praten, volwassenen worden apathisch en zetten hun leven in de pauze stand. Alleen de allersterksten hebben nog hoop op een beter leven. De relatief kleine groep vluchtelingen, die wordt opgevangen in Nederland, worstelt doorgaans met een zwaar traumatisch verleden. We realiseren ons dit niet wanneer we een vluchteling ontmoeten in een asielzoekerscentrum (AZC), of gewoon op straat. Maar ook zij komen uit oorlogsgebieden of zijn gevlucht voor een dictatoriaal regime dat hen vervolgde. Recent onderzoek laat zien, dat mensen die zoiets hebben meegemaakt drie keer zoveel kans hebben op depressies, angsten en posttraumatische stress stoornissen. Hoewel vluchtelingen in Nederland relatieve, fysieke veiligheid vinden, zetten reeds opgelopen trauma's, haast onzichtbaar voor de buitenwereld, zich mentaal voort. Met veel aandacht en geduld worden velen van hen weer emotioneel zelfredzaam, veerkrachtig en weerbaar, en zijn gaandeweg steeds beter in staat om een nieuw leven op te bouwen in ons land. Maar een aantal houdt ernstige, hardnekkige psychosociale problemen, die worden verergerd door langlopende asielprocedures, en opvang in asielcentra of zelfs detentie. Voor hen is constante begeleiding in hun psychosociale behoeften onontbeerlijk. Steeds meer hulporganisaties roepen hiertoe op en dat leidt tot heel mooie initiatieven die hen meer vertrouwen geven in de toekomst.

Psychosociale hulp door Pharos

Een voorbeeld is een gezondheidsprogramma van expertisecentrum Pharos. Pharos promoot het belang van aandacht voor mentale gezondheid van vluchtelingen, erkent het verband met (arbeids)participatie, en deelt haar kennis met een breed scala aan organisaties zoals Vluchtelingenwerk Nederland, opdat zij

hiermee aan de slag kunnen. Uit de praktijk is gebleken dat trauma's een belangrijke oorzaak zijn waardoor nieuwkomers minder gemakkelijk integreren en participeren in de Nederlandse samenleving. Aan de andere kant dragen obstakels die vluchtelingen ervaren op de arbeidsmarkt of in het onderwijs (bijvoorbeeld als diploma's niet worden erkend of en enkel banen onder hun niveau beschikbaar zijn) weer bij tot het voortduren van trauma's. Ook het wonen in AZC's heeft doorgaans een grote weerslag op de geestelijke gezondheid van de bewoners, vanwege kleine ruimtes, gebrek aan privacy en de isolatie van de rest van de maatschappij. Bovendien werd onlangs bekend dat AZC's kampen met een groot tekort aan opvang, doordat het Nederlandse asielsysteem momenteel erg traag verloopt. Zo kunnen al bestaande psychische gezondheidsproblemen worden verergerd door moeilijkheden en uitdagingen bij aankomst in een nieuw land.

Psychosociale hulp opnemen in beleid

Nu heeft Nederland geen gebrek aan expertise op het gebied van geestelijke gezondheidszorg. Het is van belang dat de overheid en de hulpverlening verantwoordelijkheid nemen voor de mentale gezondheid van vluchtelingen, door psychosociale ondersteuning te integreren in het Nederlandse opvang- en integratiebeleid. Daarnaast zal het versnellen van asielprocedures veel kunnen helpen, ook om het huidige opvangtekort van AZC's te verhelpen, en is het cruciaal om psychosociale klachten zo vroeg mogelijk te signaleren. Dergelijke klachten kunnen immers van invloed zijn op (de uitkomst van) asielaanvragen, door bijvoorbeeld verminderde concentratie en/of geheugenverlies tijdens die procedure. Zo blijkt het ondersteunen van de psychosociale gezondheid van vluchtelingen van groot belang voor hun welzijn en toekomstperspectief, zowel in de gebieden van herkomst als in Nederland.

<https://www.cordaid.org/nl/nieuws/psychosociale-hulp-net-zo-belangrijk-als-voedsel-en-onderdak/>
<https://www.cordaid.org/nl/projecten/traumaverwerking-in-irak/>
<https://www.caritas.eu/share-the-journey/>

“Vaak gaat het om het ontwarren van de hoe-nu-verder-puzzel”

In het kantoor van Siriz, de stichting voor hulp bij onbedoelde zwangerschap, vertellen bestuurder *Ronald Zoutendijk* en manager marketing en community *Ivette Schuitema* alles over het werk van Siriz.

Siriz geeft hulp, voorlichting en opvang bij ongewenste of onbedoelde zwangerschap, voor, tijdens en na de bevalling. Het doel is om Siriz meer bekend te maken onder de diaconale en caritasvrijwilligers en onder het katholiek pastoraal kader.

Hulp bij onbedoelde zwangerschap

Siriz is in 2010 als stichting opgericht om hulp, voorlichting en opvang te bieden bij ongewenste en onbedoelde zwangerschap. De Stichting combineert professionele krachten en vrijwilligers in drie taken, die ze vooral uitoefent. Siriz kent een Raad van Toezicht, waarin twee vertegenwoordigers namens de katholieke achterban deelnemen. De Vereniging ter Bescherming van het Ongeboren Kind (VBOK) is de oprichter van Siriz. Mgr. De Korte, bisschop van 's-Hertogenbosch is lid van het Comité van Aanbeveling van de VBOK. De drie hoofd-taken van het werk van Siriz bestaan uit preventie, ondersteuning en zorg.

Preventie

“Preventie is bedoeld om ongewenste zwangerschappen te voorkomen en dat kan het beste gebeuren door voorlichting, informatie, educatie. Siriz heeft op professionele wijze meerdere educatieve pakketten met diverse modules ontwikkeld, die de schoolwereld kan afnemen. Dat zijn basisscholen, de scholen voor speciaal onderwijs, de diverse geledingen van het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. De educatieve modules zijn gecertificeerd

door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM). Siriz is ook actief bij introductiedagen van hogescholen en universiteiten. Naast voorlichting over verantwoord seksueel gedrag, komen ook onderwerpen aan de orde, zoals sociale druk en misbruik op sociale media. Het gaat Siriz daarbij met name om het voorkomen van onbedoelde zwangerschap. Scholen kunnen de modules inhuren, zelf begeleiding geven of begeleiding vragen van Siriz en kunnen waar nodig een subsidie aanvragen bij de Gezonde School, een initiatief van o.a. meerdere ministeries, onderwijsraden en de GGD'en. Het kan gaan om een dag met wisselende groepen, of meerdere lessen in een bepaalde groep. Meestal komt Siriz in een volgend jaar weer terug. In 2018 zijn 853 lessen op scholen verzorgd, waarmee 16.000 jeugdigen en jongeren zijn bereikt.”

Ondersteuning

“Ondersteuning vindt plaats als er hulpvragen zijn, en gebeurt online op diverse manieren zoals via chat, WhatsApp, tele-

foon en e-mail.. Of ambulantly, plaatselijk in een persoonlijk gesprek. De ondersteuning richt zich op vrouwen, die onbedoeld zwanger zijn en niet weten wat er mee te doen. Het kunnen jongere vrouwen zijn, maar ook vrouwen met een voltooide gezin en die opnieuw zwanger zijn geworden. Vrouwen kunnen relaties hebben, samenwonen, getrouwd zijn of geen relatie hebben. De hulpvraag kan ook komen van een stel, dat bij de 20 weken-echo geen fijne uitslag hebben ontvangen. Het zijn mensen die bedoeld zwanger zijn geworden en nu horen dat het kind niet gezond zal zijn. De hulpvraag bestaat vaak uit de vraag hoe nu verder? Er kan door derden om de vrouw heen verschillende gedacht worden over de zwangerschap, denk hierbij aan ouders, vrienden en de partner. Vaak gaat het om het ontwarren van de hoe-nu-verder-puzzel en de vragen en het zoeken naar begaanbare wegen. Onbedoeld zwanger zijn roept veel vragen op en met name naar de toekomst toe rond de relatie, rond huisvesting, rond geld. Als er antwoorden kunnen komen op die vragen, wordt de keus minder moeilijk. Onze taak is om de handelingsmogelijkheid te vergroten. We willen belemmeringen wegnemen of helpen wegnemen. Dat kan heel concreet door praktische en psychosociale steun in de nood situatie. De keuze om de zwangerschap uit te dragen of af te breken ligt bij de vrouw. En bij beide uitkomsten kan Siriz ondersteuning bieden. De hulp krijgt vorm in gesprekken met maatschappelijk werkers en met vrijwilligers. Het gaat om het ontwarren van de situatie. Bij het besluit om de zwangerschap uit te dragen zijn er meerdere mogelijkheden, die Siriz kan bieden, en dat komt aan de orde als we de zorg bespreken. Voor ons is bepalend dat de geboden ondersteuning afdoende moet zijn, want indien dat niet zo is komt het ten nadele van de vrouw zelf en uiteindelijk van de samenleving, zowel in het klein als netwerk om de vrouw heen. Bij vrouwen die willen afbreken is er verwijzing naar de juiste kliniek en artsen en ook na de afbreking is er begeleiding en psychische nazorg. In 2018 zijn er 3.522 online ondersteuningsgesprekken geweest, die geleid hebben tot 376 gesprekken met

maatschappelijk werkers. Bijzonder is dat de vrouwen die met ons in gesprek zijn geraakt onze ondersteuning met een gemiddelde van 8,8 waarderen.”

Zorg

“De zorg die Siriz kan bieden is opvang in een woonvoorziening. De opvang kan op drie manieren gebeuren. De keuze voor een van de drie manieren hangt samen met de situatie van de vrouw en haar problematieken. Onze hulp is gratis in alle situaties.”

“De eerste vorm is opvang van de vrouw en later haar kind, in een opvanggezin. Vaak zijn dat gezinnen die eerder ervaring hebben opgedaan als pleeggezin voor jeugdigen en die een eigen ruimte kunnen bieden voor de vrouw en het kind. Op deze opvangplek biedt Siriz ambulante hulp door middel van gesprekken met het oog op een goede toekomst van moeder en kind. Naast hulp, ondersteuning kan de vrouw ook diverse trainingen ontvangen, die gericht zijn op het versterken van de eigen zelfstandigheid.”

“De twee volgende vormen van opvang zijn opname in een zorglocatie van Siriz en daar zijn twee vormen van. De ene is begeleid wonen en de andere is beschermd wonen. In een huis voor begeleid wonen verblijven meestal vier of vijf vrouwen en of moeders en hun kind. De vrouwen kunnen een jaar verblijven en het doel is om daarna zelfstandig verder te gaan. In deze zorglocatie zijn er woonbegeleiders en vrijwilligers. En op vraag en op maat kunnen maatschappelijk

Ronald Zoutendijk is bestuurder van Siriz en heeft voorheen gewerkt in de jeugdzorg en filantropie, onder andere als directeur van het Sint Laurensfonds in Rotterdam.

Ivette Schuitema is werkzaam geweest o.a. bij het CNV en verzorgt nu communicatie en marketing van Siriz.

werk of andere deskundigen ingeschakeld worden. Natuurlijk ook kraamzorg en zo meer. Het doel is om een tijd van rust te waarborgen, waarin voorbereiding richting een eigen leven centraal staat. En er kan geleerd worden, zoals koken, huishouding, babyverzorging, financieel beheren, en zo meer.”

“De vorm van beschermd wonen komt aan bod, als de vrouw naast zwangerschap ook andere problemen heeft, zoals beperkte opvoedingsverantwoordelijkheden, psychosociale problemen, verstandelijke beperkingen of een verleden in de jeugdzorg. Ook in zo’n zorglocatie kunnen vier of vijf vrouwen een plek vinden. Er is altijd een inwonend of naastwonend gezin aanwezig en er is professionele zorg aanwezig. Ook hier kunnen vrouwen na een jaar doorstromen. Het doel is om vrouwen voldoende weerbaar te maken om zelfstandig te kunnen wonen en in ieder geval goede opvoeders te zijn. Het in- of naastwonende gezin geeft een voorbeeldfunctie en helpt bij het creëren van een huiselijke sfeer.”

“In alle drie de vormen van zorg gaat het om intensieve begeleiding wat wonen, geld, relaties, voorbereiden op de toekomst betreft. In 2018 zijn in totaal 51 vrouwen geholpen met deze drie vormen van directe opvang.”

Ervaringen

“Onze aanpak is een langdurige, mede veroorzaakt door het gegeven dat een onbedoelde zwangerschap een nieuwe levensperiode voor een vrouw betekent. Na

het ontwarren van de hoe-nu-verder puzzel zijn er hulpvragen rond relaties, een verblijfplaats, geld, de toekomst. We ondersteunen in al die zaken. Onze directe zorg biedt uitkomsten voor een jaar en daarna begeleiden we vrouwen naar vervolgsituaties, waarin zij zelf stappen zetten rond zelfstandigheid en weerbaarheid. De ervaring leert dat het meestal na twee of drie jaar goed met hen gaat. Sommige vrouwen komen terug om bij ons te werken aan een beroepsopleiding en volgen dan stages bij ons. Of ze doen mee als ervaringsdeskundigen. We hebben een Ondernemingsraad, een Cliëntenraad en een Vrijwilligersraad. We zien in de Cliëntenraad ook vrouwen terugkomen en een belangrijke rol spelen in het adviseren van onze aanpak. Bijvoorbeeld over hoe je omgaat met regels, met toepassing van regels. We zijn er niet om te beoordelen of te veroordelen. Onze werkwijze is om met vrouwen in gesprek te gaan en te kijken naar praktische oplossingen. Het gaat om bij een wezenlijk moment in het leven van vrouwen een praktische en doorslaggevende rol te spelen.”

“Siriz kijkt naar de mogelijkheden, die er zijn en we ondersteunen de keuze, die vrouwen maken. We helpen in de vervolgweg van die keuzes. We nemen de hele situatie mee en helpen met geld, mogelijkheden voor wonen, ondersteunen van relaties. Het is niet zwart of wit, of een keuze tussen twee. Het gaat altijd om een gebeurtenis in het leven, die de richting van het verdere leven kleurt en bepaalt. De tijden van

veroordelen en oordelen maken we ook nu nog meer dan genoeg mee. Maar wij zijn er om hulp te bieden die ertoe doet. We hebben oog voor mensen en zetten een krachtige betrokkenheid in. We zijn algemeen, richten ons op iedereen, maar laten in onze uitgangspunten, handelingspatronen en denken zien dat christelijke waarden belangrijk zijn. Als je het menselijk leven waardevol vindt, dan help je mee bij het maken van keuzes, zonder de paniek en de stress die ontstaan is als leidraad te nemen. We zijn liever van het duurzame begeleiden, dan van de snelle oplossingen.”

Dragers, vrienden en donateurs

“Rond 1970 is de Vereniging ter Bescherming van het Ongeboren Kind (VBOK) ontstaan. De leden van die vereniging hebben meegewerkt aan het ontstaan van de activiteiten rond preventie, ondersteuning en zorg. Uitgangspunten waren en zijn nu nog de volgende. Elk mens is vanaf het begin waardevol en kwetsbaar, ook het ongeborn kind. Elk mens heeft zijn eigen verantwoordelijkheid en keuzevrijheid. Elk mens heeft recht op een barmhartige ondersteuning in schijnbaar uitzichtloze situaties rond zwangerschap en jong ouderschap. Rond 2000 is de keuze gemaakt om meer professioneel te kunnen werken en daartoe

is in 2010 Siriz opgericht als de werkorganisatie. De leden van de vereniging zijn nog steeds actief en vormen ook onze donateurs of vriendenkring. De ondersteuning en hulp die Siriz biedt is gratis. De preventie of educatie kost geld, maar scholen kunnen daarvoor bij de overheid subsidie aanvragen. We hebben verschillende fondsen achter ons staan. Zo kunnen we bijvoorbeeld ook vrouwen helpen, die achterstanden hebben in het betalen van de zorgpremie. Als de zorgpremie niet op orde is, kan er geen beroep worden gedaan op zorg, en dat is juist nodig. Daarom lossen wij vaak schulden bij zorgverzekeraars af. In 2019 hebben we dat bijvoorbeeld gedaan voor 27 vrouwen. We krijgen ook hulp van lokale fondsen via de maatschappelijk werkers. Er zijn allerlei lokale fondsen, die als doel hebben het ondersteunen van vrouwen en kinderen. Daar maken we dan gebruik van.”

Karina raakte onbedoeld zwanger

“Ik was 29 jaar toen ik erachter kwam dat ik zwanger was. Het was een complete shock. Ik had geen relatie met de vader. Nadat ik het wist, heb ik mijn vriendin gebeld. Zij had de helderheid van geest om contact op te nemen met een verloskundige. Uit de echo bleek dat ik tien weken zwanger was. Toen moest ik het de vader vertellen. Hij schrok en is niet betrokken geweest bij de verdere zwangerschap. Toen heb ik contact opgenomen met Siriz. Het was voor mij meteen duidelijk dat ik het kindje wilde houden, maar ik vond het ingewikkeld hoe ik de buitenwereld moest vertellen over mijn zwangerschap. Verder vroeg ik me af hoe ik het als alleenstaande moeder moest redden. Hoe moest het financieel? En bij welke instanties kon ik terecht? De gesprekken met Siriz hielpen me om zuivere keuzes te maken. Ook kreeg ik praktische ondersteuning bij de voorbereiding op de komst van mijn kind. Het was echter geen makkelijke tijd.”

Tekst en foto's zijn van Hub Crijns
www.siriz.nl
Bel bij een hulpvraag met 0800-4400003
Parochies kunnen collecteren voor Siriz.
Op de site is een PowerPoint beschikbaar
en voor het verstrekken van informatie
zijn er diverse mogelijkheden. Neem
hiervoor contact op via communicatie@
siriz.nl.

Een energiescan cadeau?!

Gerard Agterkamp is coördinator bij Solidair Groningen & Drenthe

Een energiescan als cadeau overkwam drie parochies in de provincie Drenthe: de Franciscus van Assisi parochie, de Maria Hertogin van Drenthe parochie en de Immanuel parochie. Ze ontvingen elk één of twee energiescans in het kader van het project 'Geloof, Duurzaamheid en Toekomst'.

Deze energiescan werd betaald door de provincie Drenthe, die op deze wijze mede invulling geeft aan haar opdracht om in Drenthe aanjager te zijn in de energietransitie. Een geloofsgemeenschap kan werk maken van duurzaamheid door een energiescan te laten uitvoeren.

Wat is een energiescan?

Een energiescan brengt objectief in kaart hoeveel energie er in een gebouw verbruikt wordt, waar besparingsmogelijkheden liggen, de eventuele kosten van de besparingsmogelijkheden en de terugverdientijd. Een energiescan is maatwerk, want elk gebouw is anders. Bij kerkgebouwen verschilt het energieverbruik per geloofsgemeenschap. De basis van de energiescan is de energienota en de thermische schil. Met de thermische schil wordt de vloer, muren, het dak en de openingen zoals deuren en ramen bedoeld. Hoe beter de thermische schil isoleert, hoe minder energieverlies, hoe lager het verbruik en hoe lager de kosten. De kosten van een energiescan bedraagt ongeveer 700 tot 1.500 euro.

De energiescan is een nulmeting, het brengt de huidige stand van zaken met betrekking tot het energieverbruik gedetailleerd in kaart. Een energiescan betekent een vertrekpunt en is geen einddoel. Op basis van de energiescan kunnen besturen gefundeerde keuzes maken inzake hun energiebeleid voor de komende jaren.

Wat levert het op?

De energiescan brengt besparingsmogelijk-

heden in beeld. Eén van deze besparingen ligt voor de hand, zoals het plaatsen van LED lampen. Zo'n investering betaalt zich binnen vijf jaar terug. Hetzelfde geldt voor het maken van afspraken rondom de instellingen van de temperatuur van de verwarming; één of twee graden minder warm kan een behoorlijke besparing opleveren.

Bij één van de bovenstaande parochies bleek een aardige besparing mogelijk door het uitschakelen van een boiler, die slechts sporadisch werd gebruikt. Een andere parochie maakt gebruik van buitenverlichting die continu brandt, wat vanuit inbraakpreventie een keuze kan zijn. Ook hier kan bespaard worden door de verlichting te vervangen door LED verlichting, het plaatsen van een tijdschakelaar of een schemerschakelaar.

Het is goed om het energiebeleid van de parochie te omarmen: maak iemand verantwoordelijk voor de verwarming van het kerkgebouw en voor een centraal beheer van relevante gegevens, zoals het bewaren van de installatie-tekeningen, onderhoud van de CV installatie en de contactgegevens van de installateur.

Efficiënter gebruik van het gebouw

Als een kerkgebouw alleen gebruikt wordt voor een wekelijkse viering is dat weinig efficiënt. De vraag dringt zich dan op: hoe kunnen we als gemeenschap ons kerkgebouw efficiënter gebruiken? Willen we ook anderen gebruik laten maken (tegen betaling) van ons kerkgebouw? Dit vraagt een zinvolle doordenking van de manier waarop je kerk wilt zijn voor je eigen gemeenschap en de omgeving. Vanuit dit perspectief gedacht biedt een kerkgebouw enorme kansen! Dat brengt ons direct naar het hart van het evangelie: heb God lief boven alles en de naaste als jezelf. Een kerkgebouw kan immers op vele wijzen bijdragen om onze dankbaarheid en liefde voor God tot uiting te brengen.

Kunstwerk van Franciscus door kunstenaar F. Franck in de tuin franciscanen-klooster Alverna

[Fotograaf: Pax et Bonum]

Betrek de gemeenschap

Het is belangrijk en leuk om de gemeenschap te betrekken in zowel het doordenken van de manier waarop het kerkgebouw functioneert, als bij het realiseren van mogelijkheden tot besparing. De gemeenschap kan op verschillende manieren zelf bijdragen door materialen aan te schaffen of te sponsoren. Dergelijke acties creëren naast draagvlak ook saamhorigheid en gemeenschapszin. Vaak is er binnen de gemeenschap sprake van specifieke kennis op het gebied van gebouwen, duurzaamheid, campagnevoeren, enz.. Maak als gemeenschap gebruik van deze kennis en expertise.

Betrek de omgeving

Het thema duurzaamheid is een breed en actueel maatschappelijk thema. Daarom is dit thema geschikt om de buurt, wijk, dorp en/of stad erbij te betrekken. Wanneer een parochie besluit om werk te maken van duurzaamheid en bijvoorbeeld een bijeenkomst organiseert, die zowel interessant is voor de eigen gemeenschap als de bewoners in de buurt, zorg dan voor een brede verspreiding van de uitnodiging. Daarnaast zou de kerk, naast leverancier van Goddelijke liefde en barmhartigheid, zelfs kunnen voorzien in groene stroom in de buurt. Een gemeenschap kan onderzoeken of het mogelijk is om samen met buurtbewoners een energiecoöperatie op te richten.

Waarom wil je duurzaam zijn?

De waaromvraag maakt de drijfveren van onze keuzes inzichtelijk. Waarom willen we zonnepanelen? Waarom willen we 700 tot 1.500 euro betalen voor een energiescan? Het is goed om deze vragen te stellen, want een gevaar bij het werken aan duurzaamheid in de parochie kan zijn dat dit alleen gebeurt vanuit besparingsmotieven. Economisch gedreven

motivaties kunnen behulpzaam zijn in de transitie naar een duurzamer (gebruik van het) kerkgebouw. Daarnaast is er een diepere laag te vinden als motivatie. Juist de zingevingslaag is van groot belang als het gaat om verduurzamen.

Paus Franciscus schrijft over ons gemeenschappelijk huis waar we gezamenlijk verantwoordelijk voor zijn; dat de aarde ons is toevertrouwd. Vanuit het geloof dat ieder mens geschapen is naar Gods beeld en daarom kostbaar is, kunnen we dankbaar zijn voor de kansen die wij hebben om te werken aan duurzaamheid en rechtvaardigheid. Goede zorg voor elkaar en de ander is een opdracht, een roeping van God zelf.

Aan deze opdracht kun je op verschillende manieren invulling geven en één daarvan ligt rond het kerkgebouw: het gebruik van het gebouw zelf, het verbruik van energie en de mogelijkheden om het anders te doen. Een duurzamer gebruik van het kerkgebouw komt het gemeenschappelijk huis ten goede.

Een voorbeeldstappenplan

- Maak het thema energiebesparing onderling bespreekbaar.
- Breng het in als agendapunt tijdens een bestuursvergadering.
- Stel een verantwoordelijke aan voor het energiebeleid.
- Besluit of er gebruik gemaakt wordt van een energiescan.
- Bespreek de uitkomst van de energiescan en laat je zo nodig adviseren.
- Betrek de gemeenschap bij de besparingsmogelijkheden en verzin passende acties.
- Borg duurzaamheid (o.a. inspiratie, energiebeheer, leefstijl, gebruik van gronden, facilitair management, financieel management en uitstraling naar buiten) in het beleid en terugkerende activiteiten.

Het project 'Geloof, Duurzaamheid en Toekomst' is in uitvoering door de Konferentie Nederlandse Religieuzen, het Kansfonds, *Laudato Si'* Werkgroep Nederland en de MA-instellingen Stichting de KIM, Solidair Friesland, het KCWO, en Solidair Groningen & Drenthe.

Ariëns Prijzen voor diaconie uitgereikt

Roland Enthoven en Caroline Wenting, persdienst aartsbisdom Utrecht

In het Titus Brandsma Huis te Deventer heeft de Utrechtse hulpbisdom Mgr. Hoogenboom op zaterdag 12 oktober de Ariëns Prijs voor Diaconie (1.000 euro en een kunstwerk) uitgereikt aan 'Kearls unne mekaar' te Vasse.

Kearls unne mekaar "is een initiatief dat zich het lot aantrekt van mensen in de eigen samenleving, dat een gastvrije manier van werken heeft ontwikkeld en direct mensen ondersteunt," zo sprak Mgr. Hoogenboom tijdens de prijsuitreiking.

Kearls unne mekaar Vasse

Kearls unne mekaar ontstond in 2016 omdat bleek dat er nagenoeg geen aanbod was voor mannen die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hadden bereikt maar die, om welke reden dan ook, niet meer deel konden nemen aan het arbeidsproces. Deze 'kearls' komen tweewekelijks bij elkaar: de ene keer op een vaste locatie en de keer erop voor een activiteit buitenshuis.

Kearls unne mekaar met kunstwerk Ariëns Prijs voor Diaconie
[Fotograaf: Caroline Wenting]

Tweede Prijs

De tweede prijs, een kunstwerk en 750 euro, ging naar het fietsproject Low Budget Bikes Liemers. "Het initiatief is op een indrukwekkend manier van onderop opgezet door enkele zeer betrokken mensen. Vanuit eigen geraaktheid met armoede en het gemis dat daardoor ontstaat bent u iets gaan doen voor mensen in uw eigen dorp en omgeving. Het gekozen werkmodel is intensief en de initiatiefnemers hebben er niet voor geschroomd om hun eigen huis ervoor in te zetten. Het initiatief praktiseert het kringloopmodel als nieuwe vorm van diaconale economie. Het initiatief heeft een grote impact in de wijk. En ook als het even tegen zat bent u doorgegaan. Het initiatief is volgens de jury spraakmakend in kerk en samenleving, en voorbeeldig voor andere parochies om na te volgen," zo citeerde Mgr. Hoogenboom het juryrapport.

Publieks Prijs

Evenals drie jaar geleden is er tijdens deze editie gekozen voor het uitreiken van een PublieksPrijs. Op de stempagina kon de achterban per ip-adres één stem uitbrengen op hun favoriete initiatief. Op 1 juni 2019 ging de stempoll open op de website van de DKCI. In juni bezochten ruim 17.000 mensen de website om de projecten te bekijken, op 3 juni zelfs bijna 2.500 bezoekers. Uit-

Kearls unne mekaar met kunstwerk Publieks Prijs
[Fotograaf: Caroline Wenting]

eindelijk hebben vanaf 1 juni tot en met het sluiten van de stempoll op 10 oktober 41.000 mensen de website bezocht en 6.550 mensen gestemd. En er was een spannende nek aan nek race ontstaan tussen de nummer een en nummer twee.

Nummer 5: Inloophuis Het Knooppunt Lunetten Utrecht (4%, 244 stemmen).

Nummer 4: Breigroep Lonneker (4%, 278 stemmen).

Nummer 3: Stichting dagopvang De Warmtebron Benschop (5%, 341 stemmen).

Nummer 2: Franciscustafel Apeldoorn (19%, 1.224 stemmen).

Winnaar: Kearls unne mekaar Vasse (27%, 1.743 stemmen).

De Kearls unne mekaar won dus ook de PublieksPrijs, bestaande uit een bedrag van 1.000 euro en een kunstwerk.

Ideeën Prijs

Tijdens deze zesde editie van de Ariëns Prijs voor Diaconie werd voor het eerst ook de Ideeën Prijs uitgereikt voor een plan voor een diaconaal initiatief dat nog geen praktijk is. Winnaar werd het idee vanuit de H. Pancratiusparochie (Tubbergen e.o.) voor een pr-bus: de bedoeling is om met een tweedehands busje gevuld met materialen en flyers van parochiële activiteiten rondritten te maken in de geloofsgemeenschappen van de parochie. Ook aan de Ideeën Prijs is een geldbedrag verbonden van € 1.000 plus een kunstwerk.

Ariëns Prijs voor Diaconie

De Ariëns Prijs voor Diaconie draagt de naam van Alphons Ariëns. Deze priester van het Aartsbisdom Utrecht toonde grote betrokkenheid bij de in armoede verkerende arbeidersgezinnen in Twente. Deze kandidaat-zalige

is een voorbeeld voor mensen die zich sterk maken voor hun medemensen. Bij de prijsuitreiking, waarbij ook diverse genomineerde diaconale initiatieven werd gepresenteerd, waren zo'n 200 aanwezigen vanuit het hele bisdom. Van de winnaars werden bovendien korte video's getoond, gemaakt door katholiekleven.nl (het multimedianaal van de bisschoppen).

De dag opende met een korte gebedsviering, gevolgd door interviewblokken met steeds twee genomineerde initiatieven. Interviewer was Ellen Hogema, docent praktische theologie en assessor aan Fontys Hogeschool Theologie Levensbeschouwing en medewerkster diaconie in de parochie Onze Lieve Vrouw van Amersfoort. Het Inloophuis koor Sint Marten Arnhem zong als intermezzo het 'Lied tegen Apathie'. De aanwezigen konden de tekst meelesen op de achterzijde van het boekje 'Je moet het zien' met daarin alle genomineerde initiatieven. Ook het internationaal koor van de geloofsgemeenschap Lelystad zong verschillende liederen.

Geloof metterdaad beleven

Diocesaan diaconaal werker Hans Oldenhof lichtte in het ochtendprogramma in een 'theologisch commentaar' de achtergrond toe van hoe de jury naar de genomineerde projecten heeft gekeken. Hij stelde dat het katholiek sociaal denken ons helpt om ons handelen binnen een groter maatschappelijk kader te plaatsen; heel veel projecten zijn te beschouwen als een bijdrage vanuit onze Kerk aan de maatschappelijke beweging van onderop om een antwoord te formuleren op de gevolgen van de neoliberale tijdgeest. Daarnaast sprak hij over de wisselwerking tussen diaconie en liturgie. Oldenhof: "Mijn stelling is dat diaconale vrijwilligers en katholieke migranten gemeen hebben dat zij het abstracte en bloedeloze spreken in de liturgie over het dagelijks leven kunnen doorbreken. Migranteng brengen vaak van elders een geloofsbeleving mee waarin voor hun beleving God overal is. Zij zitten niet zo gevangen in het moralistische schema van 'het geloof op zondag en de

consequenties voor het leven op maandag'. Ook diaconale vrijwilligers kunnen boven dit gangbare schema uitgroeien omdat zij in hun contact met arme en kwetsbare mensen Christus kunnen ontmoeten. Ook de vreugde en de voldoening die zij aan hun inzet beleven, en de groei die zij daarin doormaken, kunnen zij duiden als een geschenk van Gods Geest." Volgens Oldenhof "verandert de inzet niet alleen het gebed in de kerk, maar kan het gebed ook de inzet veranderen. Wie zich werkelijk gedragen voelt door de liefde van God krijgt ook meer ruimte in zijn of haar hart om te houden van mensen in moeilijke situaties."

Kearls unne mekaar Vasse

Kearls unne mekaar Vasse ontstond in de geloofsgemeenschap van de H.H. Joseph en Pancratius Vasse (gemeente Tubbergen). Daar merkte Erna Ensink dat er voor haar man, die een aantal jaren eerder een herseninfarct had gehad en aan huis was gekluisterd, eigenlijk geen activiteiten werden georganiseerd. Met zijn 55 jaar voelde hij zich niet thuis bij de ouderenbond, hij had ondanks zijn ontstane beperkingen veel behoefte aan ontmoeting en activiteiten met kerels (Kearls) van zijn eigen leeftijd: mannen die net als hij nog niet met pensioen waren, maar door een ongeluk of handicap wel uit het arbeidsproces waren gevallen. Erna zocht een oplossing en in goed overleg met de stichting Welzijn Tubbergen ontstond in april 2016 officieel Kearls unne mekaar.

Tweewekelijks komen deze Kearls op dinsdagmorgen bij elkaar. De groep bestaat uit ongeveer 25 Kearls met een kleinere of grotere beperking maar allemaal deels afhankelijk van anderen. Een vast vrijwilligersteam zorgt ervoor dat deze bijeenkomsten kunnen plaatsvinden. De eerste van de tweewekelijkse bijeenkomst start met een gezellige kop koffie, waarbij de mannen de laatste nieuwtjes uitwisselen. Ook is er dan even tijd, geen lange verhalen, om iets tegen de buurman te zeggen over het verloop van de beperking of ziekte. Met enige regelmaat schuift ook iemand van het pastorale team aan bij de koffie. Daarna volgt het vervolg onderdeel: gezellig samen bezig zijn en spelletjes spelen. Deelnemer Jan Bekhuis: "Het is leuk en mooi. Vooral als we

de boer op gaan. Ik zit al een half uur voor vertrek klaar."

De tweede tweewekelijkse bijeenkomst is een activiteit buitenshuis, waarbij toegankelijkheid voor de rolstoel uiteraard een voorwaarde is. Het kan gaan om een bezoek aan een kaasboerderij, smederij of camping. Maar er zijn ook de jaarlijkse picknick, barbecue, Sinterklaasmorgen en Kerstdiner. Erna Ensink: "Je merkt dat de deelnemers ernaar uitkijken. Iedereen komt altijd, afzeggingen zijn er alleen als iemand ziek is. En voor de mantelzorgers is het ook fijn om twee keer per maand een ochtend geen zorg te hoeven verlenen. Want dat is best zwaar." Ze heeft al gehoord dat het in andere gemeentes gekopieerd wordt. "Daar zijn we echt heel trots op."

Tweede Prijs: Low Budget Bikes Liemers

Vluchtelingenwerk vroeg aan diaken Adri van Zundert van de St. Willibrordusparochie of hij misschien fietsen had, "want de mensen die bij ons komen moeten vaak naar Arnhem of Zevenaar voor de inburgeringscursus." Uit

Low Budget Bikes Liemers ontvangen de tweede Ariëns Prijs
[Fotograaf: Caroline Wenting]

deze vraag kwam het Fietsenproject in de Liemers voort. Diaken Van Zundert had eerder Sjon en Ingrid ontmoet. Sjon was heel handig, Ingrid zorgde voor de administratieve kant van het project. Hij begon met enkele fietsen in zijn schuur maar toen het winter werd, verhuisde hij met zijn fietsen en gereedschap naar de woonkamer. In die tijd zijn er zo'n 25 fietsen klaargemaakt voor hergebruik. "Dat kon zo niet blijven duren", vertelt Van Zundert. "Gelukkig bood de gemeente Wester-

voort na enige tijd onderdak aan in het oude scoutinggebouw." Bij de gemeentewerf mogen ze fietsen ophalen. Na enig lobbywerk stelt de gemeente Duiven ook fietsen beschikbaar. Het project werkt naar twee kanten. De 'klanten' krijgen een goede en betaalbare fiets en de medewerkers vinden er een nieuwe bestemming voor hun leven. Een enkeling stroomt door naar regulier werk, een ander begint aan een cursus voor fietsmonteur. Kwetsbare mensen vinden hier onderdak en krijgen de ruimte om weer tot zichzelf te komen. Onderling contact is belangrijk, evenals tijd voor ontmoeting en onderling gesprek. Ook twee Eritrese jongens hebben er een jaar gewerkt, vertelt Van Zundert: "Die hebben het werk als fietsenmaker geleerd maar zijn heel anders terecht gekomen. Ze hebben hier wel Nederlands geleerd. Want als je het woord 'kettinkast' leert, nou dan ben je al heel ver." Kinderfietsjes geven ze gratis weg aan kinderen, vooral aan kinderen van vluchtelingen. "Want kinderen hebben een fietsje nodig om mee te kunnen doen, om naar elkaar toe te gaan, elkaar te leren kennen en met elkaar te spelen." Ook fietslessen worden aangeboden, omdat Van Zundert zag dat veel vrouwen van nieuwe Nederlanders de fiets vooral als boodschappenkarretje gebruikten waar ze zelf naast liepen. Diaken Van Zundert: "Het project is mensen helpen maar ook verbinding maken. Want mensen die hier komen werken, hebben allemaal een rugzakje. Ze zijn dankbaar dat ze de tijd hier nuttig hebben kunnen besteden en weer in het arbeidsproces zijn gegroeid. Het is een opstandingsverhaal. Ik

Pastoraal team van de Pancratiusparochie met de Ideeën Prijs
[Fotograaf: Caroline Wenting]

probeer het Evangelie handen en voeten te geven en bij mij hebben ze ook nog wielen."

Ideeën Prijs: pr-bus

Diaken Bert Huitink en pastoraal werkster Jacqueline Meupelenberg van de H. Pancratiusparochie (Tubbergen e.o.) ontwikkelden het idee van een pr-bus. Huitink: "Het was al jaren een droom om aan de diaconale bus gestalte te geven. Maar het kwam er steeds niet van. Tot we met elkaar om de tafel zaten - we wilden de diaconie meer een plek geven rondom het communie- en vormselproject. Toen zei mijn collega Jacqueline: 'Dat gaan we meteen doen.' De diaconale bus, dat is Kerk onderweg, Kerk in de samenleving, Kerk dicht bij de mensen." Meupelenberg: "We zijn al best een diaconale parochie, maar het kan meer. Meer zichtbaar, op een Kerstmarkt, een braderie, bij scholen. Maar ook het ophalen van levensmiddelen voor de PCI. Er zijn heel veel mogelijkheden. En als er in de toekomst kerken dicht moeten, kunnen we de bus inzetten voor taxivervoer." Het plan is om een tweedehands busje aan te schaffen, dat in te richten als marktkraam met materialen en flyers van de activiteiten in de parochie, en met de bus de tour te gaan maken in de geloofsgemeenschappen van de parochie. Bemenst met vrijwilligers kan er vooral reclame gemaakt worden voor pastoraat en diaconie in de parochie. Om het idee te verwezenlijken is een stappenplan opgezet voor het verwerven van draagvlak in de parochie, voor financiële ondersteuning en voor de uitvoering. Met de pastorale en diaconale kerk op wielen kan zichtbaarheid in de parochie bevorderd worden. Ook kan men met de bus op plekken komen waar mensen niet meer naar de kerk (kunnen) komen. Huitink: "We moeten op een andere manier Kerk zijn. Hoe sluiten we in de toekomst aan bij gezinnen en jongeren? Hoe kunnen we ze bereiken? Want we hebben wel wat over te dragen, door te geven wat betreft geloof."

www.arienscomite.nl
www.dkci-utredcht.nl
www.aartsbisdom.nl

Presentatie onderzoek 'Armoede in Nederland 2019'

Hub Crijns is bestuurder Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad; Meta Floor is medewerker Kerk in Actie Binnenland, het diaconale werk van de Protestantse Kerk in Nederland; Auke Schouwstra is medewerker Knooppunt Kerken en Armoede

Op vrijdag 8 november hebben de kerken in de Pauluskerk te Rotterdam de resultaten van het onderzoek 'Armoede in Nederland 2019' gepresenteerd. Het is sinds 2002 de achtste keer dat dit onderzoek naar de diaconale hulpverlening door kerken is georganiseerd.

De resultaten geven via de verleende hulp op binnengekomen hulpvragen een indirecte meting van de sociale nood in Nederland.

De Kerk is een veldhospitaal

Bisschop Gerard de Korte herinnerde in zijn verhaal aan de parabel van de barmhartige Samaritaan. "Paus Franciscus noemt de Kerk een veldhospitaal. Mensen die gewond langs de kant de levensweg liggen zouden in de geloofsgemeenschap weer op krachten moeten komen en kunnen genezen. Bij de bestrijding van de armoede willen de kerken bondgenoten zijn van de overheid. Maar indien nodig verheffen de kerken ook een profetische stem en wijzen zij de overheid op haar verantwoordelijkheid. Binnen het christelijk sociaal denken heet de overheid immers niet voor niets een schild voor de zwakken. Deze dag trekken de kerken opnieuw aan de bel en vragen van de overheid om bescherming van de waardigheid van onze arme burgers. In ons goede vaderland bestaat een hardnekkige kern van armen. Het gaat om honderdduizenden huishoudens waarbinnen even zovele kinderen en jongeren leven. Christenen willen zich bij deze situatie niet neerleggen. De kerken willen niet op de stoel van regering of parlement gaan zitten. Zij zijn geen politieke partijen. Maar de kerken zijn wel instanties die met hun stem een bijdrage willen leveren aan het moreel kompas van onze samenleving."

Dubbele gevoelens bij Ds. de Reuver

De scriba van de Protestantse Kerk in Nederland Ds. René de Reuver vertelde, dat hij het onderzoek 'Armoede in Nederland 2019' met dubbele gevoelens aanbood aan de staatssecretaris. "Ik ben geweldig trots op al die diaconieën, diaconaal betrokken vrijwilligers in onze kerken - ruim 80% van alle diaconieën is op een of andere wijze betrokken bij het bestrijden van armoede! Ondanks dat de kerken kleiner worden is de diaconale betrokkenheid net als in de vorige onderzoeksperiode gegroeid. Het aantal aanvragen is nog nooit zo hoog geweest: ruim 62.000; het geld dat besteed is in 2018, bijna 41 miljoen, is nog nooit zo hoog geweest; en tot slot het aantal uren dat in deze is besteed is nog nooit zo hoog geweest, omgezet in euro's ruim 40 miljoen! Ik word hier stil van. Wat een inzet, en wat een betrokkenheid. Ik heb voor al die betrokken diaconale vrijwilligers diep en diep respect! Tegelijk sta ik hier met schaamte en boosheid. Dit rapport gaat over armoede in ons land, een van de meest welvarende landen ter wereld. Bovendien presenteren we het in een tijd waarin het ons economisch voor de wind gaat. De overheid heeft een financieel overschot. De stijging van de armoedecijfers steken hier tegenover wel heel schril af."

We moeten meer perspectief bieden

Staatssecretaris Tamara van Ark (SZW) reageerde betrokken. "Ik deel de zorgen over het grote aantal mensen dat de eindjes moeilijk aan elkaar kan knopen. We moeten er alles aan doen om armoede terug te dringen, om meer perspectief te bieden. Het kabinet werkt hier hard aan. Onder meer door de koopkracht van mensen met een laag inkomen

*De twee kerkleiders overhandigen onderzoek en publicatie aan staatssecretaris SZW Van Ark
[Fotograaf: Peter de Bie]*

te verbeteren via een hogere zorgtoeslag en meer kinderbijslag. En door mensen met problematische schulden sneller en effectiever hulp te bieden. Het is ook van belang dat de overheid toegankelijker wordt en regelingen eenvoudiger, zodat mensen niet daardoor in de problemen komen. De inzet van maatschappelijke organisaties is essentieel bij het terugdringen van armoede. De drempel om hulp te vragen is er lager dan bij het loket van de gemeente. De overheid kan het niet alleen. Ik ben dan ook blij met de waardevolle bijdrage die de kerken, en andere maatschappelijke organisaties, dag in dag uit leveren om de mensen die het het hardst nodig hebben te ondersteunen."

Ervaringsverhalen en politiek debat

In de aansluitende gesprekken tijdens de presentatie van het onderzoek kwamen veel ervaringsdeskundigen aan het woord, vertelden diaconale werkers over hoe het taboe rond armoede te doorbreken, en ontstond met CDA Tweede Kamerlid René Peters een debat over hoe het verder zou kunnen gaan. Volgens Peeters "zou je eigenlijk het hele systeem moeten stopzetten en opnieuw moeten beginnen van de grond af aan. Maar dat kan nu eenmaal niet en als je nu iets wil wijzigen, dan heeft dat meteen weerklank elders in het

systeem. Er zijn teveel regelingen, draaischrijven en knooppunten. Maar we proberen er in de Kamer het beste van te maken". En Peeters gaf toe dat "ook het CDA te lang is uitgegaan van de mythe van de zelfredzame burger. Het is hoog tijd dat we daarvan afstappen en erkennen dat voor heel veel mensen echte hulp en ondersteuning nodig is."

De belangrijkste feiten

Ruim tachtig procent van de diaconale organisaties in Nederland is actief betrokken bij armoedebestrijding. Het totaalbedrag dat gegeven hulp bedraagt € 40.724.022. Dit bedrag is 4 miljoen hoger dan het totaalbedrag van het voorgaande onderzoek 'Armoede in Nederland 2016'. Van deze ruim 40 miljoen wordt € 14.852.640 besteed aan individuele ondersteuning, € 5.384.790 aan kerstpakketten, € 3.634.749 aan inloophuizen en € 16.851.852 aan collectieve ondersteuning. Het beroep op financiële hulp per lokale diaconale organisatie is gegroeid. Het totaal aantal aanvragen is gestegen van 49.474 (2016) naar 62.588 in 2019. Hiervan zijn er 56.760 gehonoreerd. De hulpvraag is in alle grote steden, steden, plaatsen en dorpen gestegen. Heel opvallend is dat 82% van de hulp verleend wordt voor de eerste levensbehoeften (broodnodig, levensmiddelen, boodschappen,

Het onderzoek 'Armoede in Nederland 2019' is een vervolg op eerdere onderzoeken in 2002, 2005, 2006, 2008, 2010, 2013 en 2016. Hiermee heeft dit onderzoek het karakter gekregen van een monitor. Door de participatie van vele andere kerkgenootschappen wordt een totaalbeeld gegeven van de diaconale hulp die gericht is op armoedebestrijding. Naast de Rooms-Katholieke Kerk en de Protestantse Kerk in Nederland betreft dit de Remonstrantse Broederschap, de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, de Algemene Doopsgezinde Sociëteit, de Evangelische Broedergemeente, de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Vincentiusvereniging-Nederland, en de kerkgenootschappen die aangesloten zijn bij Missie Nederland, te weten de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten, Unie van Baptistengemeenten, ABC-gemeenten, Kerk van de Nazarener, Rafaël Nederland, Leger des Heils, Vergadering der Gelovigen, Gemeenschap van Zendingsdiaconessen, e.a..

Bisschop de Korte aan het woord bij de aanbieding van het onderzoek
[Fotograaf: Peter de Bie]

kleding, vervanging witgoed, huisraad). De diaconale hulpverlening vraagt de nodige inzet aan uren van betrokken diakenen, bestuurders en vrijwilligers. De meting van de vrijwillige inzet bij de individuele hulpvragen laat zien dat kerken een intensieve bijdrage leveren aan de bestrijding van armoede: 25.400 mensen verlenen 1.341.059 uren (508 per diaconale instelling) aan individuele hulp. Dat is te vergelijken met de inzet van 716,3 fulltime beroepskrachten. Gerekend met een ervaren MBO professional met een bruto uurloon inclusief werkgeverslasten van € 30 gaat het dan om 40.218.812 euro.

Minder kerken verlenen meer noodhulp

Het beroep op financiële hulp bij diaconale organisaties is gegroeid. Vooral in urgente situaties waarbij het gaat om eerste levensbehoeften zoals wonen, voeding en kleding. De bedragen die kerken besteden aan hulpverlening in armoedesituaties zijn gestegen. Het is opvallend dat minder diaconale organisaties (3.301 in 2018 tegen 3.633 in 2015) een aanzienlijk grotere financiële bijdrage leveren aan het bestrijden van armoede in Nederland in vergelijking met drie jaar geleden. Daarnaast bieden diaconale organisaties veel immateriële hulp, stellen hun kerkgebouw ter beschikking en zijn actief in diverse netwerken, platforms, noodfondsen en maatsjesprojecten om mensen met financiële problemen te ondersteunen. Kerken bieden met deze actieve opstelling een relevante bijdrage aan een hardnekkige maatschappelijke problematiek. Tegelijkertijd zijn kerken van mening dat de overheid haar taak beter op moet pakken door aan het ontstaan en (voort)bestaan van armoede meer beleidsaandacht te geven, minder bureaucratisch te worden, groepen in kwetsbare (zorgafhankelijke) financiële posities te

Ds. de Reuver, scriba Protestantse Kerk in Nederland, reageerde op het onderzoek bij de aanbieding
[Fotograaf: Peter de Bie]

ontzien bij de voortgaande bezuinigingen en de dienstverlening met name rond schuldhulpverlening te verbeteren. Een aantal diaconale organisaties ervaart het sociaal minimum als ontoereikend.

Conclusies en aanbevelingen

Ruim 80% van de diaconale organisaties van kerken houdt zich bezig met armoedebestrijding in Nederland. De Stuurgroep Kerken en Armoede heeft de resultaten van het onderzoek toegedeeld aan zes thema's en bij elk thema is een conclusie getrokken en een aanbeveling gemaakt voor de overheid en een aanbeveling voor de kerken. De zes conclusies en aanbevelingen zijn als volgt.

Laagdrempelig helpen

Hoofdconclusie:

De kerkelijke betrokkenheid bij projecten die directe aandacht en hulp bieden aan kwetsbare groepen is toegenomen. De diaconale organisaties werken laagdrempelig en mensgericht. *Aanbeveling naar de burgerlijke overheid:* Overheid: ga na of u alle activiteiten vanuit geloofsgemeenschappen voor mensen in armoede in beeld hebt. Ga het gesprek aan waar u elkaar kunt versterken.

Aanbeveling naar de diaconale organisaties: Mensen uit diaconale organisaties willen graag armoede op het spoor komen en mensen in armoede vinden. Ga naar de plekken waar mensen in armoede samenkomen en ga met hen in gesprek.

Taboe doorbreken

Hoofdconclusie:

Armoede is geen taboe meer in kerken. De hulpverlening vindt vooral plaats in samenwerking met andere geloofsgemeenschappen en organisaties. Maar er is nog wel werk te

doen, zeker wat betreft samenwerken met burgerlijke overheid en het informeren van de eigen achterban.

Aanbeveling naar de burgerlijke overheid:

Overheid werk aan de goede bejegening van mensen en beschouw mensen in armoede als mensen in nood. Fouten door het niet begrijpen van regelingen of fouten bij het invullen van formulieren niet als fraude behandelen.

Aanbeveling naar de diaconale organisaties:

Diaconale organisaties werken voor de helft samen in een netwerk van kerken, andere organisaties en overheid en er is dus voor de andere helft nog veel werk te doen. Communiceer meer met de eigen achterban over het aantal hulpvragen, verleende hulp, oorzaken van armoede en tips om hulp te geven.

Samen eten

Hoofdconclusie:

Kerken helpen zonder onderscheid van personen en vooral op de terreinen van eerste levensbehoeften.

Aanbeveling naar de burgerlijke overheid:

Overheid: schuif eens bij aan zo'n plek van samenkomen of aan tafel en luister naar de verhalen van de aanwezige mensen.

Aanbeveling naar de diaconale organisaties:

Diaconale organisaties: vergeet het aspect ontmoeting niet bij initiatieven rond voedsel, eten en maaltijd.

De mythe van de zelfredzame burgers

Hoofdconclusie:

De overheid kan meer doen aan het voorkomen van armoede door het verminderen van bureaucratie, vereenvoudiging van regelgeving, en meer één loket beleid. De overheid kan meer doen aan het voorkomen van armoede door zeer kwetsbare groepen meer en gericht te ondersteunen en door de eigen bijdragen aan zorgkosten te verlagen.

Aanbeveling naar de burgerlijke overheid:

Overheid: werk aan het verminderen van bureaucratie, ontwikkel een één loket beleid, zoek contact met diaconale organisaties.

Aanbeveling naar de diaconale organisaties:

Diaconale organisaties, communiceer met overheid en maak je ervaringen rond hulpverlening bekend onder meer in verhalen en geanonimiseerde verslagen.

Kinderen en armoede

Hoofdconclusie:

Kinderen in armoede zijn vrij goed in beeld bij de kerken.

Tegelijk leert het onderzoek dat er nog niet zo veel beleid is ontwikkeld rond activiteiten voor kinderen in armoede

Aanbeveling naar de burgerlijke overheid:

Overheid: let bij kinder- en jeugdbeleid en kind-regelingen vooral op het inkomen van de ouders! Gezien de grote problematieken die er nu zijn is het dringend gewenst de leeftijd bij jeugdzorg te verhogen van 18 naar 21 jaar.

Aanbeveling naar de diaconale organisaties:

Diaconale organisaties, bouw bij het maken van beleid activiteiten voor kinderen in armoede in.

Noodfondsen in opkomst

Hoofdconclusie:

Er zijn in 2018 meer aanvragen voor hulp, er is meer toegekend in individuele en collectieve hulp, in kerstpakkettenacties en bij ondersteuning van inloophuizen, en er zijn door meer mensen meer uren gestoken in het werk. Kerken helpen zonder onderscheid van personen en vooral op de terreinen van eerste levensbehoeften, sociaal netwerk, maaltijden, kleding, onderdak.

Aanbeveling naar de burgerlijke overheid:

Overheid communiceer goed over al uw beschikbare (voorliggende) voorzieningen, liefst op die plaatsen waar mensen voor hulpverlening samenkomen.

Aanbeveling naar de diaconale organisaties:

Diaconale organisaties, werk zoveel mogelijk samen, interkerkelijk, met andere maatschappelijke organisaties en met de burgerlijke overheid. Samen ben je sterker!

Het volledige onderzoek 'Armoede in Nederland 2019' is te downloaden op: www.knooppuntkerkenenarmoede.nl
De brochure 'Arm. En wat doet de kerk? Armoede-onderzoek 2019 naar hulpverlening door kerkelijke organisaties in Nederland' is voor 5 euro te bestellen bij de Protestantse Kerk in Nederland en te downloaden op www.knooppuntkerkenenarmoede.nl

Liturgie en diaconie: zijn het twee verschillende werelden?

Anne-Marieke Koot is theoloog en werkzaam in de thuiszorg

Veel kerkgangers, voorgangers en theologen benaderen liturgie en diaconie als twee duidelijk van elkaar gescheiden domeinen. Liturgie vindt plaats binnen het kerkgebouw en diaconie daarbuiten, in de samenleving.

Maar zijn deze twee kerntaken van de kerk wel zo gescheiden? 'Vieren en delen' laat overtuigend en soms verrassend zien dat liturgie en diaconie met elkaar verbonden zijn, veel meer dan we vaak denken. Deze bundel is de vrucht van een studiedag van het Genootschap voor Liturgiestudie en de Liturgische kring, in samenwerking met het instituut Luce van de theologische universiteit Tilburg. De inleidingen van de studiedag zijn aangevuld met diverse bijdragen.

De opzet van het boek

De bundel bevat twaalf artikelen en een inleiding. In de eerste drie artikelen komen enkele fundamentele uitgangspunten aangaande diaconie en de verhouding tussen diaconie en liturgie aan de orde. Dan volgen twee bijdragen die het thema vanuit kunsthistorische perspectief belichten. De besproken schilderijen zijn prachtig afgedrukt in de bundel. Daarna een zestal artikelen die inzoomen op de praktijk van liturgie en diaconie. De eerste twee bespreken twee elementen van de liturgie (zang en gebed) in relatie tot diaconie. In vier verhalen vanuit concrete diaconale praktijk laten de auteurs de verbinding tussen diaconie en liturgie zien. Het laatste artikel is

een nabeschuiving. Het is niet mogelijk om alle artikelen te bespreken. Een viertal artikelen wil ik er uitlichten.

Allen deel aan één brood

Jonathan Pater bespreekt de sociale dimensies van vroegchristelijke maaltijden. In de tijd dat ik zelf studeerde - meer dan dertig jaar geleden - werd de oorsprong van de vroegchristelijke maaltijd (de eucharistie) gezocht in de joodse Pesach maaltijd. Maar de laatste decennia is men meer gaan kijken naar de Grieks-Romeinse achtergronden van 'maaltijden' in de eerste eeuw na Christus. Jonathan Pater laat in zijn zeer leeswaardige bijdrage zien dat dit een nieuw licht werpt op de vroegchristelijke maaltijden. De maaltijden in de Grieks-Romeinse tijd waren een zeer sociaal gebeuren. Deze zogenaamde 'Symposia' bestonden uit twee delen: a) aanliggen en eten en b) drinken en gesprekken. De overgang van a naar b werd gemarkeerd

door een rituele handeling: het rondgeven van een beker wijn en een gebed. De deelnemers aan een symposium waren lid van een genootschap. Dit genootschap had een gezamenlijk doel en identiteit. Er was zorg om elkaar. Deze vorm van maaltijd (symposium) herkent Pater ook in de vroegchristelijke maaltijden zoals deze o.a. beschreven worden in Handelingen, 1 Korinthiërs, Justinus Martelaar en andere teksten.

Maaltijd der armen

Guus Timmerman stelt in zijn artikel de twee

dilemma's van diaconie aan de orde: "Ten eerste, wat je ook doet aan diaconie: het is altijd te weinig. En ten tweede: het is gauw neerbuijgend, ja, vernederend naar de ander toe." (blz. 87). Deze twee dilemma's bespreekt hij aan de hand van een intrigerend drieluik van de Oostenrijkse schilder Kurt Welther. Dit werk hangt in Graz, in de parochiekerk die toegewijd is aan Sint Vincentius. Op het midden paneel is een maaltijd te zien. Vincentius aan tafel met een dakloze, een asielzoeker, een crimineel, een prostitué, kinderen, mensen zonder gezicht, enzovoort. In het tafelkleed is het gezicht van Christus te herkennen. Timmerman bespreekt het leven van Vincentius en hij verdiept de vragen rondom diaconie. In zijn reflectie en zorgvuldig opgebouwde verhaal geeft Timmerman een aantal aanzetten om met de dilemma's welke hij aan het begin van zijn artikel schetste om te gaan, zoals wederkerigheid en het erkennen van ieders kwetsbaarheid, samen delen, samen eten en dit nooit los van de lijdende en gekruisigde Christus. Zo laat hij zien hoe diaconie en liturgie innerlijk met elkaar verbonden zijn en dat die innerlijke verbondenheid behoort tot het hart van het christelijke geloven. "Misschien", aldus Timmerman, "ligt de innerlijke verbinding hierin dat beide leven van de zelfopoffering door Christus omwille van ons heil." De zichzelf wegschenkende liefde van God. (blz. 98-99)

Bovenstaande korte bespreking doet geen recht aan het betoog van Timmerman, waarin hij, naar mijn mening, echt een verdiepingslag maakt. Een artikel dat zich heel goed leent om met een werkgroep diaconie en liturgie te bespreken.

Het gebed van Sant 'Egidio

In de gemeenschap van Sant 'Egidio is de band tussen liturgie en diaconie organisch en vanzelfsprekend. Colm Dekker vertelt over het ontstaan en de spiritualiteit van de Sant 'Egidio. Waar men in eerste instantie zou denken dat het primaat ligt bij de zorg voor de armen, ligt dit juist bij het gebed. 'Sant 'Egidio noemt te midden van alle activiteiten het gebed het eerste werk van de gemeenschap.' (blz. 158) en vervolgens spreken zij altijd over vriendschap met de armen. "We hebben niets

anders te bieden dan onze vriendschap. Vanuit die vriendschap kijken wij wat we voor een ander kunnen betekenen, zonder de pretentie te hebben dat we alle problemen kunnen oplossen. Wij willen naast de armen staan en in trouw beleven dat we elkaars broers en zussen zijn." (blz. 153)

Bidden helpt

In een kort maar krachtig verhaal vertelt Henk Gols over de rol van de diaken in de liturgie van de oosters-orthodoxe kerken. "De diaken heeft allereerst een liturgische functie. De dienst in de wereld begint niet na, maar met de liturgie. En liturgie is gebed. Bidden is bewustwording: het helpt om de wereld in beeld te krijgen en te benoemen voor Gods aangezicht. (...) In het aangezicht van het eeuwige Gij ontmoeten wij onze medemens, met wie wij ons nieuw, los van onze vooroordelen, dienen te verhouden. (...) Bidden is juist dát: in relatie treden." (blz. 118)

Een rijk boek, dat aan het denken zet

Dit boek is een heel toegankelijk en rijk boek, dat plezierig leest. De kracht van deze bundel is te vinden in een aantal helder geschreven en verdiepende theoretische artikelen, naast een zestal concrete en inspirerende praktijkverhalen. En als scharniermoment tussen deze twee delen van het boek twee mooie bijdragen vanuit geschilderde kunst rond diaconie en caritas met prachtige afbeeldingen. Het is een boek dat aan het denken zet en echt iets toevoegt. De artikelen nodigen uit tot bespreking in een geloofsgemeenschap ter verdieping van het eigen vieren en dienen. En na het lezen van dit boek zal niemand meer liturgie en diaconie als twee gescheiden werelden kunnen benaderen.

Gerard Rouwhorst & Louis van Tongeren (red.), 'Vieren en delen. De verhouding tussen liturgie en diaconie', uitgeverij Berne Media/uitgeverij abdij van Berne 2019, ISBN 978-90-8972-296-6, E-book, ISBN 978-90-8972-297-3, 190 blz., € Prijs 20,00.

Kerken geven meer hulp vanwege blijvende armoede

Hub Crijns is bestuurder LKDB en Meta Floor is medewerker Kerk in Actie Binnenland

In het onderzoek 'Armoede in Nederland 2019', waarin onderzocht is hoe diaconieën, parochiële caritas instellingen en andere kerkelijke organisaties materiële en immateriële hulp bieden, is de conclusie dat kerken een actieve rol spelen in lokale armoedebestrijding.

De noodzaak hiervan blijkt uit het flink gestegen aantal hulpvragen en dat de gegeven hulp vooral bestemd is voor eerste levensbehoeften. Bepaalde groepen blijken vele jaren diaconale hulp nodig te hebben. Daarmee dringt zich de vraag op of het zorg- en beschermingsnet van de overheid voldoende functioneert.

De belangrijkste feiten

Ruim tachtig procent van de diaconale organisaties in Nederland is actief betrokken bij armoedebestrijding. Het totaalbedrag dat gegeven hulp bedraagt € 40.724.022. Dit bedrag is 4 miljoen hoger dan het totaalbedrag van het voorgaande onderzoek 'Armoede in Nederland 2016'. Van deze ruim 40 miljoen wordt € 14.852.640 besteed aan individuele ondersteuning, € 5.384.790 aan kerstpakketten, € 3.634.749 aan inloophuizen en € 16.851.852 aan collectieve ondersteuning. Het beroep op financiële hulp per lokale diaconale organisatie is gegroeid. Het totaal aantal aanvragen is gestegen van 49.474 (2016) naar 62.588 in 2019. Hiervan zijn er 56.760 gehonoreerd. De hulpvraag is in alle grote steden, steden, plaatsen en dorpen gestegen. Heel opvallend is dat 82% van de hulp verleend wordt voor de eerste levensbehoeften (broodnodig, levensmiddelen, boodschappen,

kleding, vervanging witgoed, huisraad). De diaconale hulpverlening vraagt de nodige inzet aan uren van betrokken diakenen, bestuurders en vrijwilligers. De meting van de vrijwillige inzet bij de individuele hulpvragen laat zien dat kerken een intensieve bijdrage leveren aan de bestrijding van armoede: 25.400 mensen verlenen 1.341.059 uren (508 per diaconale instelling) aan individuele hulp. Dat is te vergelijken met de inzet van 716,3 fulltime beroepskrachten. Gerekend met een ervaren MBO professional met een bruto uurloon inclusief werkgeverslasten van € 30 gaat het dan om 40.218.812 euro.

Kwetsbare groepen

De effecten van de economische crisis worden zichtbaar in het feit dat mensen zonder betaald werk bij de top drie (48%), en mensen die te maken hebben met een restschuld vanwege hun hypotheek vaak (14%) een beroep doen op diaconale organisaties. Daarnaast kloppen zelfstandigen zonder personeel stevig aan bij diaconale organisaties: 11%. Asielzoekers en vluchtelingen (54%) en alleenstaande ouders met kinderen (51%) vragen het meest om hulp. Als belangrijkste reden om hulp te vragen noemen diaconale organisaties in deze en voorgaande onderzoeken ook de groeiende schulden problematiek. Verdere intensivering van beleid is noodzakelijk om preventief te voorkomen dat mensen (opnieuw) met problematische schulden te maken krijgen. Daarnaast toont dit onderzoek opnieuw aan dat mensen moeilijk aan armoede ontsnappen als zij langdurig moeten leven van een laag inkomen, al of niet door schulden afgedwongen.

In het bijzonder geldt dit voor alleenstaande ouders met kinderen, mensen met psychische problemen, mensen met chronische ziekte en handicaps, asielzoekers en vluchtelingen, en ouderen met alleen een (gedeeltelijke) AOW. De diaconale organisaties geven aan dat zij in 2018 amper concrete resultaten of effecten van het armoedebelief ervaren, dat de overheid (landelijk en lokaal) inzet om de positie van deze groepen te versterken.

Opvallend is de stijging van onvoorziene uitgaven als veroorzaker van de problematiek. Mensen met een sociaal inkomen hebben geen financiële reserves (meer). De angst of schaamte om hulp te vragen bij instanties van de overheid is toegenomen. De bureaucratie als veroorzaker van de problematiek van armoede en schulden staat hoog in de ranglijst van genoemde problemen. Liefst vijf antwoordmogelijkheden scoren in de top tien: wachttijden, vastlopen in loketten, buiten regelingen vallen, ingewikkelde formulieren, onbekendheid met regelgeving. Meer werk maken van het minimaliseren van wachttijden bij de toekenningen van uitkeringen, betere dienstverlening, gebruik van minder en eenvoudige formulieren, en het werken met een één loket beleid vinden kerken belangrijk om noodhulp te voorkomen. De sterke digitalisering in de sociale zekerheid veroorzaakt (te) grote problemen. Diaconale organisaties vinden dat de overheid daar zelf wat aan moet doen en dat zij niet de rekening moeten betalen waar de overheid door trage en ingewikkelde procedures steken laten vallen.

Armoede opsporen

Armoede is geen taboe meer in kerken. De hulpverlening vindt plaats vooral in samenwerking met andere geloofsgemeenschappen en maatschappelijke organisaties. Er is nog wel veel werk te doen in het samenwerken met burgerlijke overheid en het informeren van de eigen achterban. Daarnaast is de betrokkenheid bij een voedselbank en/of samenwerking met de lokale overheid en maatschappelijke organisaties van belang om actief te werken aan armoedebestrijding. Er is wel een verschuiving zichtbaar. Diaconieën zetten meer in op onderlinge samenwerking via diaconale platforms of Wmo-platforms,

van waaruit de contacten met de sociale dienst en lokale overheden worden onderhouden en doen dit in mindere mate rechtstreeks. Tevens is de samenwerking met maatschappelijk werk en de schuldhulpverlening essentieel om armoede actief op het spoor te komen.

Steun aan maatschappelijke initiatieven

Bijna 30% van de diaconale organisaties is betrokken bij een noodfonds. De betrokkenheid bij een voedselbank is groot (72%). Dat gaat vooral via de inzet van vrijwilligers, het geven van voedsel, en het beschikbaar stellen van het kerkgebouw als steunpunt. Kerken zijn formeel en informeel nauw betrokken bij dit maatschappelijk initiatief. Daarnaast valt de opkomst van maatjesprojecten op, waarin zichtbaar wordt dat diaconale organisaties naast inzet op noodhulp meer werk maken van het structureel begeleiden van mensen bij hun financiële problemen.

Diaconale organisaties zijn bereid om vakanties mogelijk te maken voor mensen die te maken hebben met financiële problemen. Onduidelijk is of daarbij sprake is van een relatie met de versoering van voorzieningen in het gemeentelijk armoedebelief. Inloophuizen krijgen toenemende financiële steun. Ook hier dringt de vraag zich op in hoeverre dit de effecten zijn van lokale bezuinigingen. Het uitdelen van kerstpakketten is stevig toegenomen en ook hier rijst de vraag of dit komt door het chronisch te laag zijn van het sociale minimum.

Redactie, 'Armoede in Nederland 2019. Onderzoek naar hulpverlening door diaconieën, parochiële caritasinstellingen en andere kerkelijke organisaties in Nederland', Knooppunt Kerken en Armoede, Utrecht, november 2019; digitaal beschikbaar op: www.knooppuntkerkenenarmoede.nl. Daar is ook de brochure 'Arm. En wat doet de kerk? Armoede-onderzoek 2019 naar hulpverlening door kerkelijke organisaties in Nederland' digitaal beschikbaar.

Agenda & weetjes

& Het bestuur van de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling in het aartsbisdom heeft einde september aangekondigd de activiteiten aan het einde van dit jaar 2019 te beëindigen. Dit is het gevolg van de veranderende omstandigheden in het werkveld, zoals minder parochies, minder PCI's, minder geschikt pastoraal kader. Een aantal noodzakelijke taken zal door het Aartsbisdom vervuld gaan worden, dat al een behoorlijk aantal taken vervult. De ondersteuning van de diaconale en caritas wereld door middel van diocesane diaconale werkers zal door het Aartsbisdom worden voortgezet.

& Bisschop Smeets van het bisdom Roermond heeft zijn bezuinigingsplannen en toekomstvisie voor het bisdom Roermond meegedeeld aan het personeel en via een persbericht ook wereldkundig gemaakt. De omschreven toekomstvisie heeft grote gevolgen voor m.n. 'leken-medewerkers' van het bisdom Roermond. De catechetische, pastorale en diaconale afdelingen van het bisdom worden ontbonden. Concreet betekent dat, dat de 'leken-medewerkers' ontslagen worden. De werkzaamheden van de Dienst Kerk en Samenleving worden stopgezet en voor de aalmoezeniers van Sociale Werken is eveneens ontslag aangevraagd. Aan een meer dan honderdjarige traditie komt zo ineens een onverwacht einde. Het bestuur van de Dienst Kerk en Samenleving is zich aan het beraden hoe met dit onverwachte nieuws om te gaan.

& De afdeling Caritas van het Bisdom Amsterdam-Haarlem organiseert caritatieve activiteiten namens de kerk en vormt een netwerk van liefdadigheid waar mensen die bij geen enkele instantie terecht kunnen, opgevangen kunnen worden. Diocesaan medewerker Ernst Meijknecht is langdurig ziek. Als tijdelijke collega is benoemd Corine van der Loos.

& Op vrijdagmiddag 29 november 15.30 uur is in de Paaskerk te Baarn de tweede Piuslezing gehouden. Mgr. dr. Gerard de Korte, bisschopreferent voor Kerk en Samenleving, spreekt over diaconie in het kader van vele diaconale en caritatieve activiteiten die in katholiek Nederland worden georganiseerd. Volg de berichtgeving rond deze lezing op www.krkerk.nl

& Naar aanleiding van de Werelddag van vluchtelingen en migranten, die op 29 september 2019 plaatsvond, komen de bisdommen met een update van de initiatieven en projecten gericht op vluchtelingen en migranten binnen de bisdommen. Deze update is een aanvulling op het in 2016 uitgegeven overzicht *'Herbergzaam Nederland'*, dat destijds verschenen is samen met de Bisschoppelijke brief van die naam. In alle bisdommen zijn er initiatieven en projecten die speciaal zijn gericht op vluchtelingen en/of migranten. Er is veel variatie in de activiteiten. Zo dragen deze initiatieven en projecten bij aan de dialoog, aan verbinding en onderlinge samenwerking, maar ook aan integratie van de vluchtelingen in de Nederlandse maatschappij. Lees verder, ook voor de downloads van de documenten op: <https://www.rkkerk.nl/update-van-projecten-en-initiatieven-in-de-bisdommen-ten-behoefte-van-vluchtelingen/#more-8824>

Diakonie & Parochie

Wat is dit voor een tijdschrift?

Onder *Diaconie* verstaan we:

“Het handelen vanuit en door kerken en andere door het evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen dat gericht is op het voorkómen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in kerk en samenleving.” (Crijns H., e.a., *Barmhartigheid en gerechtigheid*, 2004, pag. 392).

Diakonie & Parochie is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad, een werkgroep van de diaconale dienstverleners uit de bisdommen en enkele landelijke katholieke diaconale organisaties. Het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad vormt ook de redactieraad.

Het tijdschrift verschijnt vier keer per jaar.

Vanwege gestegen (porto)kosten is in 2019 de abonnementsprijs verhoogd naar € 30,00; losse nummers: € 5,00 excl. porto.

Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad,
Emmaplein 15, 5211 VZ 's-Hertogenbosch,
administratie@rkdiaconie.nl

Voor abonnementen en bestellingen:

E-mail met opgave van alle adresgegevens: administratie@rkdiaconie.nl

Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november van elk jaar.

De digitale plek van het tijdschrift is www.rkdiaconie.nl. Kijk voor diaconale voorbeelden en diaconale spiritualiteit op deze site. Doe er zelf aan mee. Vraag een inlogcode aan. Bezoek www.rkdiaconie.nl

Colofon

Aan dit nummer van *Diakonie & Parochie* werkten mee:

Jan Bosman, Hub Crijns, Bob van Dillen, Jos Elbersen, Meta Floor,
Lonneke Gunnink-van den Berg, Rene Haustermans, Anne-Marieke Koot,
Jan Maasen, Paul Thiel, Auke Schouwstra, Ivette Schuitema,
Nora Stockmans, Hub Vossen, Ronald Zoutendijk.

Eindredactie: Hub Crijns.

Foto omslag: Hub Crijns.

Redactie en uitgever: LKDB, 's-Hertogenbosch.

Opmaak: Hans van Eck (Impressio Communicatie)

Druk: Drukkerij Roggeband & Accuraat Breda.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld.

Voor overname van foto's, gedichten en cartoons neemt u contact op met de eindredacteur: crijns@ziggo.nl

ISSN 0922-9647

Meditatief

Lied voor bed, bad en brood

Dit huis is een huis
waar de deur open staat,
waar zoekers en zieners,
genood of gekomen,
hun harten verwarmen,
van toekomst gaan dromen,
waarin wat hen drijft
tot herkenning gaat komen,
de vonk van de Geest
in hun binnenste slaat.

Dit land is een land
waar de grens openstaat,
waar zoekers en zwemmers,
uit nood hier gekomen,
van bed, bad en brood
en gerechtigheid dromen,
waarin wie wij zijn
tot erkenning mag komen,
de geest van het recht
is de mens'lijke maat.

Dit huis is een huis
waar gemeenschap bestaat,
waar dromers en zeggers
bijeën zijn gekomen
om uiting te geven
aan waar zij van dromen,
waardoor een beweging ontstaat
die gaat stromen,
die nooit, door geen wetten,
zich inperken laat.